

**NACRT PRIJEDLOGA
NACIONALNE POPULACIJSKE POLITIKE**

**Savjet za populacijsku politiku Vlade Republike Hrvatske
Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti**

SADRŽAJ

I.	UVOD	3
II.	DEMOGRAFSKO STANJE I PROMJENE U STRUKTURI STANOVNIŠTVA.....	5
III.	TEMELJNA NAČELA NACIONALNE POPULACIJSKE POLITIKE....	11
IV.	PODRUČJA DJELOVANJA, AKTIVNOSTI I PLAN PROVOĐENJA AKTIVNOSTI	13
	A. ODRŽIVI GOSPODARSKI RAZVOJ, TEMELJNE I RAZVOJNE PRETPOSTAVKE	13
	B. SUSTAV OBITELJSKIH POTPORA	21
	C. POREZNE OLAKŠICE	30
	D. USKLAĐIVANJE OBITELJSKOG I POSLOVNOG ŽIVOTA.....	36
	E. SKRB O DJECI	41
	F. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA MAJKE I DJETETA	48
	G. SENZIBILIZACIJA I INFORMIRANJE	55
V.	ZAVRŠNE ODREDNICE	59

I. UVOD

U gotovo svim razvijenim, ali i mnogim zemljama u razvoju, u cilju usmjeravanja razvoja i obnove stanovništva te vlastite održivosti, poduzimaju se temeljito i sveobuhvatno razrađene mjere iz područja socijalne, gospodarske, stambene, obrazovne, pravne, financijske, porezne i drugih politika. Navedenim se mjerama utječe na vitalne i gospodarske procese određene države, s krajnjim ciljem podizanja prirodnog prirasta. Riječ je o populacijskoj politici kao odgovoru na konkretnu nastalu nepovoljnu demografsku situaciju u području sastavnica prirodnog kretanja stanovništva.¹

Populacijska politika skup je mjera i akcija, najčešće ugrađenih u pozitivna zakonska rješenja i provedbene akte, kojima država usmjerava razvoj vlastita stanovništva, njegovo brojčano kretanje, prostorni razmještaj, brojnost živorođenih i umrlih, a posredno usmjerava promjene u dobno-spolnim, socio-ekonomskim i obrazovnim strukturama stanovništva, te strukturama obitelji, kućanstava, naselja, regija, kao i odnosa napučenosti urbanih i ruralnih prostora.²

Ovisno o postavljenim ciljevima usmjeravanja demografskih procesa, snazi djelovanja i učinkovitosti ciljanih pronatalitetnih aktivnosti i mjera, duljini i vremenu primjene propisanih mjera, država kroz različite političke akcije, može polučiti manju ili veću uspješnost populacijske politike. Većina zemalja zapadne, sjeverozapadne i južne Europe nema eksplicitne populacijske politike, a glavnina pronatalitetnih mjera, ako postoje, nazivaju se mjerama obiteljske politike, socijalne politike, fertilno – relevantne socijalne politike ili u najboljem slučaju politikom o stanovništvu. Službenu populacijsku politiku razmjerno dugo i s odgovarajućim uspjehom imaju Francuska i Švedska.³

Populacijsku politiku, ovisno od primijenjenih mjera i aktivnosti, u teoriji populacijske politike razvrstavamo u četiri osnovna tipa, a oni se po željenom učinku dijele na:

a) kvantitativne, kojima pripada:

- ekspanzivni (pronatalitetni i/ili imigracijski) tip⁴ – u primjeni u većini europskih zemalja, od velike ekonomske krize iz tridesetih godina prošloga stoljeća,
- restriktivni (denatalitetni i/ili emigracijski) tip⁵ – u primjeni u većini azijskih i latinoameričkih država nakon Drugoga svjetskog rata,
- redistributivni tip⁶ – organiziran i gospodarski i/ili politički "potican" prerasmještaj stanovništva (najčešće unutar granica vlastite države), te

b) kvalitativni, kojem pripada:

- eugenički tip⁷ – ima za cilj podizanje kvalitativnih značajki stanovništva. Ovaj tip populacijske politike ostvaruje se kroz mjere zdravstvene, obrazovne i nekim mjerama ekonomske politike.

¹ A. Wertheimer-Baletić: "Populacijska politika u razvijenim europskim zemljama", izvorni znanstveni članak, 2005.

² www.geografija.hr, pristup stranici 23. ožujka 2006.

³ A. Wertheimer-Baletić, 2005.

⁴ Karakterističan primjer je Kraljevina Švedska, a neoficijelno je u primjeni je u većini zapadnoeuropskih država.

⁵ Karakterističan primjer je Narodna Republika Kina koja svojom ukupnom socijalnom politikom destimulira rađanje djece.

⁶ Ovaj je tip populacijske politike poznat iz povijesti mnogih država tijekom 19. i 20. stoljeća, a tipičan primjer je Ruska federacija.

⁷ Ovaj tip nije eksplicitan, ali ga u primjeni možemo prepoznati u Finskoj. U povijesti je poznata i zlouporaba eugeničke populacijske politike u moralno-etičkom smislu kao što je "rasna segregacija" ili "rasno čišćenje".

Hrvatska država dosad nije imala cjelovitu i sveobuhvatnu nacionalnu populacijsku politiku, unatoč tome što neke od pokušaja takve politike možemo prepoznati u Nacionalnom programu demografskog razvitka⁸ i Nacionalnoj obiteljskoj politici.⁹

Obzirom na uočene demografske pravce razvoja u Hrvatskoj, tijekom dvadesetoga i u prvim godinama dvadesetprvoga stoljeća, nametnula se obveza zaustavljanja, a u konačnici pozitivnog usmjeravanja vitalnog razvoja stanovništva. Osmišljena hrvatska populacijska politika usmjerena u pravcu razvoja i obnove vlastita stanovništva, čini se, daje nam izgledne mogućnosti za zaustavljanje negativnih demografskih kretanja.

Temeljni cilj ovako osmišljene Nacionalne populacijske politike bio bi pomlađivanje i brojčani porast stanovništva u Hrvatskoj. Ostvarenje ovoga općeg cilja moguće je ostvariti kroz:

- povećanje nataliteta sa svrhom da u određenom dužem razdoblju postignemo zadržavanje nataliteta iznad stope mortaliteta, koju je moguće dostići stopom nataliteta oko 15‰;
- postizanje optimalnoga migracijskog obrasca kroz zaustavljanje koncentracije stanovništva u velikim urbanim središtima, uz poticanje razvoja manjih urbanih naselja, kao sredina u kojima je, prema svim istraživanjima, stopa prirodnog prirasta viša; ovom procesu može pridonijeti i zaustavljanje sve prisutnije urbano-ruralne polarizacije prostora, poduzimanje mjera u svrhu zaustavljanja iseljavanja mladih iz ruralnih područja i hrvatskih prostora, plansko i selektivno naseljavanje u rijetko naseljena i manja naselja (redistributivna politika);
- poticanje povratka hrvatskog iseljeničtva, kao najpoželjnijeg izvora doseljeničkog toka;
- poticanje uravnoteženijeg razmještaja stanovništva i demografskog razvoja putem prostorne preraspodjele stanovništva u svrhu njegova ravnomjernijeg razmještaja i regionalnoga demografskog razvoja, pretežito migracijom radne snage, čime bi omogućili "rasterećenje" velikih urbanih aglomeracija i stvaranje razvojnih jezgri u zaostalim područjima, što je vezano uz prostorno planiranje.

U postizanju željenog cilja moguće je primijeniti tzv. ekspanzivni tip populacijske politike, uz odgovarajuće mjere redistributivnog tipa, ali dijelom i činitelje imigracijskog oblika ekspanzivne politike. Mjere sadržane u Nacionalnoj populacijskoj politici dio su ukupnih nastojanja hrvatskoga društva za usmjeravanje kretanja stanovništva u željenom pravcu, imajući na umu da sve ono što činimo danas daje učinak kroz dvadeset do trideset godina. Ova spoznaja, kao i dosadašnje pojedinačne aktivnosti u otklanjanju negativnih migracijskih i natalitetnih kretanja, predstavljaju poticaj za osnaživanje ukupnih nastojanja u zaustavljanju uočenih i vrlo zabrinjavajućih demografskih procesa.

⁸ Vlada Republike Hrvatske 1996.

⁹ Vlada Republike Hrvatske 2003.

II. DEMOGRAFSKO STANJE I PROMJENE U STRUKTURI STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE

Republika Hrvatska sa 4.437.460 stanovnika¹⁰ ili 78,4 na jedan kvadratni kilometar (dalje u tekstu: st/km²) pripada skupini rijetko napučenih europskih zemlja, jer oko tri četvrtine zemalja Europe ima gušću naseljenost. Iza ove prosječne gustoće naseljenosti prostora Republike Hrvatske, po regijama, zamjetna je vrlo neujednačena razmještenost stanovništva. To je razvidno na razini županija, počevši od Ličko-senjske županije kao najrjeđe naseljene s 10 st/km² do najgušće naseljene Međimurske županije sa 162,4 st/km². Grad Zagreb, u ovim mjerilima, pripada karakterističnom urbanom području s gustoćom naseljenosti od 1.214 st/km². Nadalje, unutar regija i županija zamjetne su značajne razlike u pogledu gustoće naseljenosti i općega kretanja stanovništva, posebice između gradskih i seoskih područja, odnosno između izrazitijih urbanih i ruralnih općina, te između naselja u nizinsko-ravničarskim i brdsko-planinskim područjima.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine u 546 jedinica lokalne samouprave (423 općine i 123 grada) zabilježene su vrlo velike razlike u gustoći napučenosti stanovništva u odnosu na prethodno popisno razdoblje. Primjerice, neke su općine, posebice one u brdsko-planinskom (dinarskom) kršu i na otočju, populacijske polupustoši (subekumene) pa je tako opću gustoću do 10 st/km² imalo devet općina i grad Obrovac. U njima je na 9,5% državnog teritorija živjelo svega 0,7% stanovnika Republike Hrvatske, od čega u općini Civljane 1,7 st/km², slijedi općina Udbina sa 2,4 st/km², Lanišće na Čićariji sa 2,8 st/km², Lovinac sa 3,2 st/km², Karlobag sa 3,6 st/km², Gračac sa 4,1 st/km², Ervenik sa 4,7 st/km² itd.

Nasuprot navedenim primjerima, mnoge su općine gusto napučene i prenapučene. Uglavnom je riječ o općinama u sjeverozapadnoj Hrvatskoj te gradovima (administrativnim i gospodarskim središtima) diljem Republike Hrvatske. Ako se izuzmu gradovi, u kojima je po naravi stvari gušća naseljenost, najnapučenije su prigradske općine, kao na primjer: Dugi Rat (670 st/km²) i Podstrana kod Splita (631,7 st/km²), Viškovo kod Rijeke (479,2 st/km²) i Sv. Nedjelja kod Zagreba (392,7 st/km²). Usmjeravanje stanovništva u gradove i njima gravitirajuće općine imalo je za posljedicu stvaranje gusto napučenih krajeva, sa 300 i više st/km², tako da je na 4,1% teritorija Republike Hrvatske 2001. godine živjelo 41,8% ukupnoga hrvatskog stanovništva.

Omjer između najrjeđe i najgušće naseljene općine, odnosno općine Civljane, koja se nalazi u brdsko-planinskom području, i općine Dugi Rat, koja se nalazi u neposrednoj blizini Grada Splita, iznosi 1 : 394, iz čega se može zaključiti kakav utjecaj imaju visoko urbana područja na migraciju stanovništva. Ako se u razmatranje uzmu sve administrativno-teritorijalne jedinice, dakle i najveći gradovi, onda ovaj omjer iznosi 1 : 1.947, što je vrlo nepovoljna slika naseljenosti stanovništva na prostorima Republike Hrvatske.

Za bolje razumijevanje ovih demografskih zbivanja, pa tako i za prikaze značajnih promjena u razmještanju stanovništva, ovisno od zemljišta, vode i drugih prirodnih resursa, tijekom proteklih desetljeća 20. stoljeća, mogu poslužiti podatci iz popisnih godina na početku i koncu proteklog stoljeća.

¹⁰ Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2004.

Tablica 1. Prikaz promjene strukture naselja na područjima Republike Hrvatske 1900. i 2001. godine

Naselja prema broju stanovnika	Popis stanovništva 1900. godine				Popis stanovništva 2001. godine			
	Naselja		Stanovništvo		Naselja		Stanovništvo	
	Broj	% od ukupno	Broj u '000	% od ukupno	Broj	% od ukupno	Broj u '000	% od ukupno
do 49	319	5,0	10	0,3	1.570	23,2	33	0,7
50 - 99	669	10,4	50	1,6	1.008	14,9	73	1,7
100 - 199	1.310	20,5	194	6,1	1.341	19,9	193	4,4
200 - 299	1.079	16,9	267	8,4	756	11,2	184	4,1
300 - 499	1.277	19,9	496	15,7	816	12,1	315	7,1
500 - 999	1.133	17,7	788	24,9	719	10,6	505	11,4
1.000 - 1.999	484	7,5	651	20,6	322	4,8	448	10,1
2.000-9.999	120	1,9	403	12,8	189	2,8	724	16,3
10.000-99.999	11	0,2	302	9,6	35	0,5	951	22,4
100.000 i više	0	0	0	0	3	0,0	1.011	22,8
Ukupno	6.402	100	3.161	100	6.759	100	4.437	101

Izvor: J. Gelo, A. Akrap, I. Čipin "Temeljne značajke demografskog razvoja Hrvatske – Bilanca 20. stoljeća"; Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb 2005.¹¹

Nakon Drugoga svjetskog rata, strukturu naseljenosti Hrvatske obilježavala je visoka disperzivna naseljenost s početka stoljeća, odnosno vrlo velika brojnost malih naselja. Ovakva struktura naselja bila je posve neprimjerena tadašnjim izmijenjenim društveno-gospodarskim uvjetima i ubrzanom industrijalizaciji, odnosno razvoju sekundarnih i tercijarnih djelatnosti. Proces ubrzanog napuštanja agrara i razvoj industrije imao je za posljedicu iseljavanje ruralnih područja i određenu, urbanu, koncentraciju stanovništva.

Tablica 2. Prikaz kretanja zastupljenosti ukupnoga poljoprivrednog stanovništva po spolu u odnosu na ukupno stanovništvo Republike Hrvatske po popisnim godinama

Poljoprivredno stanovništvo	Popisna godina				
	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
ukupno poljoprivredno stanovništvo	1.824.819	1.211.999	667.696	409.647	246.089
muški	797.608	534.966	292.170	190.637	124.478
ženski	1.027.211	677.033	375.526	219.010	121.611
Ukupno stanovnika u RH	4.159.696	4.426.221	4.601.469	4.784.265.	4.437.460

Izvor: DZS; Statistički ljetopis, 1986.; 1997.; 2004.

Veća naselja, odnosno gradovi, postavši nositelji tadašnjega gospodarskog razvitka, sve više su akumulirali radno i fertilno stanovništvo, a samim time jačali i populacijski. U procjeni ovog učinka valja imati na umu da se gradovi općenito ne razvijaju i ne mijenjaju kao entiteti neovisno od svog okruženja. Znano je da ni jedan grad ne raste isključivo na temelju svog

¹¹ J. Gelo, A. Akrap, I. Čipin: "Temeljne značajke demografskog razvoja Hrvatske – Bilanca 20. stoljeća"; Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb 2005.

populacijskog prirasta, već, naprotiv, tomu pridonose selektivni imigracijski tokovi, koji prije svega dolaze iz seoskih područja.¹²

Tablica 3. Prikaz prirodnog prirasta stanovništva u gradskim i seoskim naseljima u Hrvatskoj, u vremenskim intervalima od pet godina, od 1964. do 2004. godine

Godina	Prirodni prirast					
	u Hrvatskoj	na 1.000 stanovnika	u gradskim naseljima	na 1.000 stanovnika	u seoskim naseljima	na 1.000 stanovnika
1964.	25.740	6,2	11.518	7,9	14.222	5,3
1969.	16.787	4,0	12.122	7,2	4.665	1,9
1974.	15.984	3,8	14.692	7,7	1.292	0,6
1979.	17.081	3,9	18.699	8,6	- 1.618	- 0,7
1984.	9.355	2,1	14.554	6,2	- 5.199	- 2,5
1989.	2.143	0,5	7.437	3,0	- 5.294	- 2,6
1994.	- 4.506	- 1,0	3.437	1,4	- 7.979	- 4,2
1999.	- 6.774	- 1,6	- 904	- 0,4	- 6.172	- 3,4
2004.	- 9.449	- 2,1				

Izvor: A. Akrap, "Zapošljavanje u inozemstvu i prirodna depopulacija seoskih naselja", Društvena istraživanja broj 72-73, str. 690, Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar", 2005. (*Napomena: prazne rubrike u tablici posljedica su nedostupnosti relevantnih podataka u vrijeme nastanka tablice.)

Dakle, na prostorima Republike Hrvatske, u drugoj polovini 20. stoljeća dogodio se vrlo izražajan prijelaz od jednog na drugi tip naseljenosti. Posljedice su više nego očite, populacijski su ispražnjena mnoga sela, posebice ona podalje od civilizacijskih i razvojnih tokova. U tom prostornom kretanju stanovništva populacijski su bujali veći gradovi na štetu sela, odnosno malih i srednjih naselja, a sve ovo imalo je izrazito nepovoljnu posljedicu koja se ogleda u neravnomjernom prirodnom prirastu i razmještaju stanovništva, a u konačnici i u nemogućnosti za ujednačeni društveno-gospodarski razvoj.

Polarizacijski demografski razvoj, odnosno međuregionalne razlike, posebice urbano-ruralna podvojenost, već je duže vrijeme proces koji poprima opću značajku, a u novije je vrijeme obilježje gotovo svih hrvatskih županija. Prethodno navedeni pokazatelji o razmještaju stanovništva zorno ilustriraju ovu pojavnost.

Kontinuirana koncentracija stanovništva u manjem broju naselja i, u novije vrijeme, jačanje ovog procesa izvorište je mnogih nepovoljnih socijalno-gospodarskih i demografskih učinaka, među kojima je populacijski i radno neproduktivni ruralni prostor. Ilustracija ovih kretanja su podatci po kojima je 2001. godine u gradskim naseljima (prema uzorku od 143, odnosno 2,1% ukupnog skupa naselja) živjelo 56% stanovništva Republike Hrvatske, a ostalo stanovništvo je bilo "raspršeno" u 6.616 neurbanih naselja! Još izraženiji pokazatelj ove razvojne i demografske polarizacije je pokazatelj da je u četiri makroregionalna središta, 2001. godine, živjelo 27,6% stanovništva Republike Hrvatske, od čega 17,6% u Gradu Zagrebu.

Nepovoljna migracijska kretanja u drugoj polovini 20. i u prvim godinama 21. stoljeća odrazila su se i na dobni/spolni sastav stanovništva. Ubrzano starenje i vrlo visoka zastupljenost ostarjelih u ukupnoj populaciji stanovništva Republike Hrvatske odlika je koja

¹² A. Akrap: izvorni znanstveni rad "Zapošljavanje u inozemstvu i prirodna depopulacija seoskih naselja"; časopis "Društvena istraživanja", broj 72-73, str. 675-699; izdavač: Institut za društvena istraživanja "Ivo Pilar"

ne jamči brzi vitalni oporavak. Godine 2001. udjel mladih u dobi 0 – 19 godina bio je 23,8%, a starih, u dobi od 65 godina i više, 15,8%. Ostarjelo stanovništvo i daljnje starenje stanovništva obilježava sve hrvatske županije, a najnepovoljniju dobnu strukturu ima Ličko-senjska županija, s udjelom od 22,7% starijih u ukupnom broju stanovnika. Prema popisu 2001. godine, zastupljenost starijeg stanovništva od 20% i više zabilježena je u 166 od 546 gradova i općina.

Tablica 4. Prosječna životna dob stanovništva Republike Hrvatske po popisnim godinama

Stanovništvo po prosječnoj dobi	Popisna godina					
	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
muški	29,34	30,53	32,44	33,80	35,37	37,50
ženski	31,91	33,26	35,48	37,14	38,71	41,00
Ukupno stanovnika	3.936.022	4.159.696	4.426.221	4.601.469	4.784.265.	4.437.460

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2004.

Ova, nepovoljna, dobna struktura stanovništva neminovno izaziva i druge negativne procese koji još više pogoršavaju sadašnje stanje, a ogledaju se u ubrzanoj, spontanoj emigraciji, depopulaciji određenih prostora i Republike Hrvatske u cjelini, s trendom demografskog izumiranja. Taj je proces zahvatio neke prostore do te mjere da imamo općine s izrazito velikim udjelom starog stanovništva, u pravilu u krajevima socio-demografske depresije, tj. perifernim prostorima Republike Hrvatske, posebice u područjima koja su bila zahvaćena ratnim stradanjima (tako u općini Civljane imamo 59,2% starih, u Erveniku 43,4%, u Lovincu 41,2%, u Kijevu 40,5% itd.).

Tijekom proteklih pedeset-šezdeset godina, ova demografska kretanja, uz promjene tipologije naseljenosti, za posljedicu su imale promjene običajnih, etičkih, socijalnih, kulturnih navika i vrijednosti, pa tako i u odnosu na obitelj i njenu brojnost. Opravdano se pretpostavlja da je ovom učinku pridonio novi stil industrijskog/postindustrijskog načina života i društveno izmijenjeni položaj žene, koja od kućanice postaje aktivni gospodarski subjekt i član.

Tablica 5. Žene u dobi od 15 do 49 godina koje nisu rodile i koje su rodile, prema broju živorođene djece po popisnim godinama

Popisna godina	Žene koje nisu rodile	Žene koje su rodile	Žene prema broju živorođene djece									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+
1981.	377.693	718.751	236.705	337.772	93.614	29.690	10.920	4.848	2.436	1.114	664	988
1991.	353.536	723.534	215.039	390.740	85.260	20.156	5.696	2.245	1.003	532	2.418	445
2001.	404.574	663.869	181.527	343.616	102.375	25.112	6.774	2.345	1.020	507	299	294

Izvor: DZS, Statistički godišnjak 2004., str. 103.

Tablica 6. Žene u dobi od 15 do 34 godine koje nisu rodile i koje su rodile, prema broju živorođene djece po popisnim godinama

Popisna godina	Žene koje nisu rodile	Žene koje su rodile	Žene prema broju živorođene djece									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+

1981.	319.325	337.467	141.674	158.838	28.674	5.728	1.455	552	273	86	48	139
1991.	309.818	323.274	127.923	160.535	27.248	4.986	1.106	443	176	81	693	83
2001.	356.011	227.391	93.225	98.655	27.719	5.804	1.329	378	180	61	40	0

Izvor: DZS, Statistički godišnjak 2004., str. 103.

Društvene promjene u posljednjih 60 godina i promjene u stilu i navikama življenja odrazile su se i na odnos prema bračnosti. Iz godine u godinu broj sklopljenih brakova u Republici Hrvatskoj je u padu, s izravnom posljedicom pada novorođene djece. Opadanje broja novorođene djece za posljedicu ima stagnaciju priliva stanovništva radne dobi (od 15 do 64 godine), nasuprot porasta broja stanovnika u dobi iznad 65 godina, što izravno ugrožava vitalne i radne potencijale države.

Tablica 7. Prikaz broja sklopljenih brakova, rođene djece u braku i izvan braka po odabranim godinama

Godina	Stanovništvo u '000	Broj sklopljenih brakova	Ukupno rođeno djece	Od toga izvan braka	Prosječno rođeno djece po jednom braku
1953.	3.946	36.852	89.784	8.069	2,436
1958.	4.089	37.359	77.771	6.385	2,082
1961.	4.169	36.634	74.190	5.259	2,025
1966.	4.300	36.896	71.325	4.094	1,933
1971.	4.430	37.701	64.891	3.387	1,721
1976.	4.517	35.019	67.054	3.288	1,915
1981.	4.606	33.855	67.455	3.538	1,992
1986.	4.667	30.495	60.226	3.761	1,975
1991.	4.789	21.853	51.829	3.905	2,372
1996.	4.494	24.596	53.811	3.834	2,188
2001.	4.437	22.076	40.993	3.845	1,857
2004.	4.437	22.700	40.307	-	1,776

Izvor: DZS, Statistički godišnjak SR Hrvatske 1986.; Statistički ljetopis 1994., 1997. i 2004. i www.dzs.hr pristup stranici 23.3.2006.

Tablica 8. Prikaz broja djece u dobi do 14. godine, stanovništva u dobi od 15. do 64. godine života te 65 godina i više po popisnim godinama i spolu

Godina	Spol	Stanovništvo u '000				Ukupno stanov.	Udjel u ukupnom stanovništvu u %			
		Ukupno	0-14 god.	15-64 god.	65 i više		ukupno	0-14 god.	15-65 god.	65 i više
1953.	M	1.861	540	1.210	111	3.936	47,28	13,72	30,74	2,82
	Ž	2.075	525	1.386	164		52,72	13,34	35,21	4,17
1961.	M	1.986	576	1.290	120	4.160	47,74	13,86	31,00	2,88
	Ž	2.174	558	1.428	188		52,26	13,41	34,33	4,52
1971.	M	2.139	514	1.453	172	4.426	48,33	11,62	32,83	3,88
	Ž	2.287	494	1.536	257		51,67	11,17	34,70	5,80
1981.	M	2.227	497	1.525	205	4.601	48,40	10,80	33,14	4,46
	Ž	2.374	474	1.577	323		51,60	10,30	34,28	7,02

1991.	M	2.319	482	1635	202	4.784	48,47	10,07	34,18	4,22
	Ž	2.465	459	1644	362		51,53	9,59	34,37	7,57
2001.	M	2.136	388	1482	266	4.437	48,14	8,75	33,40	5,99
	Ž	2.301	370	1501	430		51,86	8,34	33,83	9,69

Izvor: DZS, Statistički godišnjak SR Hrvatske 1986.; Statistički ljetopis 2004.

Trend pada broja sklopljenih brakova, te u vezi toga smanjenje broja novorođene djece sa zabilježenim dugogodišnjim negativnim kretanjima broja djece u dobi do 14 godina, ubuduće će odrediti kretanje vitalnih i radnih tokova stanovništva na prostorima Republike Hrvatske.

Uočeni negativni demografski trendovi u Republici Hrvatskoj, po ocjenama svjetskih i domaćih stručnjaka, već su izazvali i nadalje će biti jedan od dugoročnih uzročnika koji će utjecati na promjene u dobnoj strukturi stanovništva, a time i na sve društvene tokove. U sadašnjoj konstelaciji (ne činjenja) valja očekivati daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva, produljenje životnog vijeka, veća migracijska kretanja radnog i fertilnog stanovništva, rast ukupnog udjela starijeg stanovništva u ukupnoj populaciji sa svim implikacijama u gospodarskom i socijalnom području.

Po projekcijama srednjeg fertiliteta s migracijama, može se očekivati da će u Republici Hrvatskoj 2015. godine živjeti 4.039.146 stanovnika, 2025. godine 3.918.436, 2035. godine 3.812.731, te 2050. godine 3.677.585 stanovnika.¹³ Usporedo s ovom promjenom mijenjat će se i dobna struktura stanovništva sa sve većim udjelom starijih. Temeljem iste metodologije, procjenjuje se da će u 2015. godini u ukupnoj populaciji hrvatskog stanovništva osobe u dobi od 65 do 69 godina činiti 5,27% stanovništva, 2025. godine 6,79%, 2036. godine 6,30% te 2050. godine 7,43%. Do sličnih rezultata istraživanja došli su i stručnjaci Ujedinjenih naroda po kojima će na našim prostorima zastupljenost stanovništva starijeg od 65 godina za pedeset godina porasti za oko 2/3.¹⁴

¹³ J. Gelo. A. Akrap, I. Čipin, 2005.

¹⁴ M. Macura, A. L. MacDonald, W. Haug: "The New Demographic Regime – Population Challenges and Policy Responses", UN 2005.

III. TEMELJNA NAČELA NACIONALNE POPULACIJSKE POLITIKE

1. Poštivanje temeljnih ljudskih prava, dragovoljnost, slobodno i odgovorno roditeljstvo, ravnopravnost spolova

Temeljna ljudska prava civilizacijsko su dostignuće modernih demokratskih društava kojima pripada i Republika Hrvatska. Ni jedan zakon, ni jedna rezolucija ili politička odluka ne smije ugroziti dosegnutu razinu temeljnih ljudskih prava.

Nacionalna populacijska politika u općem, a poglavito u provedbenom segmentu, uvažava sva načela ljudskih prava. Poštivanje integriteta života i dostojanstva svake osobe ugrađeno je u Nacionalnu populacijsku politiku sukladno Ustavu Republike Hrvatske¹⁵ i preporukama iz Opće deklaracije o ljudskim pravima¹⁶.

Nacionalnom populacijskom politikom potiče se želja za rađanjem željenog potomstva, uvažavajući dragovoljnost kao temeljno načelo, koje je ugrađeno u sve predložene mjere usmjerene prema stvaranju okruženja naklonjena obitelji.

Slobodno i odgovorno roditeljstvo polazište je uspješnosti ostvarenja ciljeva Nacionalne populacijske politike, osobito u dijelu koji se odnosi na rađanje željenog potomstva. Puni učinak moguće je ostvariti samo suradnjom roditelja, obitelji, poslodavaca, lokalne zajednice, društvenih i državnih institucija uz primjerenu potporu države koja svojim djelovanjem može stvarati optimalne pretpostavke za provedbu pojedinih mjera populacijske politike.

Ravnopravnost spolova temeljno je ljudsko načelo u stvaranju potomstva. Nacionalnom populacijskom politikom u cijelosti je uvažena ova premisa i čini njenu temeljnu vrijednost.

2. Pozitivno ozračje prema obitelji, braku i djeci

Pozitivan stav prema obitelji, braku i djeci duboko je ugrađen u kulturu hrvatskog stanovništva. Potvrđuju to i provedena, međusobno neovisna, istraživanja domaćih stručnjaka iz 1999. i 2003. godine¹⁷. Slični rezultati zabilježeni su u obavljenom opsežnom istraživanju Vijeća Europe iz 2005. godine¹⁸, provedenom na području cijele Europe. Prema "Europskom istraživanju vrednota", 1999., obitelj se u Republici Hrvatskoj smatra općim, zajedničkim dobrom i gotovo svi ispitanici građani (98,2%) izjavili su da je "obitelj u njihovom životu veoma važna i važna". Slični rezultati zabilježeni su i u nekoliko drugih europskih država, primjerice u Italiji (98,9%), Irskoj (98,6%) i Poljskoj (99,6%).¹⁹ Da je obitelj u Republici Hrvatskoj središte interesa znatne većine građana, govori podatak da je više od 90% djece rođeno u braku, za razliku od, primjerice, susjedne Slovenije, u kojoj je 1970. godine rođeno

¹⁵ Ustav Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 56/90, 135/97, 8/98 – pročišćeni tekst, 113/00,124/00 – pročišćeni tekst, 28/01 i 41/01 – pročišćeni tekst)

¹⁶ UN Generalna skupština, 1948.

¹⁷ Katoličko-bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu: "Kako Hrvati vjeruju i žive", 1997.-1998. i "Europsko istraživanje vrednota", 1999., "Jednoroditeljske obitelji: osobni doživljaji i stavovi okoline", 2003.; "Činitelji demografskih kretanja u Republici Hrvatskoj", 2003.

¹⁸ L. Hantrais, D. Philipov i F. C. Billari: *Policy implications od changing family formation, Study prepared for the European Population Conference 2005.*

¹⁹ Bogoslovna smotra 70(2000), br. 2, str. 295

oko 9% djece izvan braka, a 1995. godine oko 30%.²⁰ Prema "Europskom istraživanju vrednota" 87,3% hrvatskih građana smatra da brak nije, a 7,9% smatra da jest zastarjela institucija²¹, pri čemu 97% ispitanih žena brak ne smatra zastarjelom institucijom²². Slični rezultati istraživanja zabilježeni su u Irskoj (10% građana smatra brak zastarjelom), u Norveškoj (10%), u SAD-u (8%), a nešto više u Kanadi (13%). Za razliku od navedenih zemalja, prema podacima sličnog istraživanja iz 1990. godine, u Francuskoj je 29%, u Belgiji 23%, u Portugalu 23% anketiranih izjavilo da brak smatraju zastarjelom institucijom. Europski prosjek slaganja s ovom tvrdnjom je 19,9%.²³

Djeca se u Republici Hrvatskoj smatraju najvećom društvenom vrijednosti i bitnom za uspješan brak. Pokazala su to i dva odvojena istraživanja po kojima je 96,6%,²⁴ odnosno 91,1%²⁵ hrvatskih građana dalo potvrđan odgovor na ovo pitanje²⁶. Međutim, u Republici Hrvatskoj se prema istraživanjima pokazao velik raskorak između željenoga i ostvarenoga broja rođene djece. Prema ovim istraživanjima, na području Republike Hrvatske prosječno željeni broj djece po ispitanici iznosio je 2,7, a stvarno rođenih bilo je 1,28, što ukazuje na nesklad između želja i objektivnih mogućnosti, iz čega proizlazi da hrvatske žene žele imati više djece nego što ih stvarno imaju²⁷. Do sličnih rezultata došlo se i drugim, neovisnim istraživanjem²⁸, koje je utvrdilo da je poželjni broj djece po ispitanici u prosjeku 2,6, a da broj stvarno rođene djece u prosjeku iznosi 1,6. Važno je naglasiti da, prema novijem istraživanju, 89,2% hrvatskih građana smatra da bi poticajna politika bila opće dobro za Hrvatsku.²⁹ Stoga, Nacionalna populacijska politika, uvažavajući istraživanjima potvrđene duboko ukorijenjene stavove hrvatskog društva o obitelji i potomstvu, posebnu pozornost poklanja roditeljstvu, trudnicama i djeci.

Uvažavajući načela kojima se afirmiraju obiteljske vrijednosti, Nacionalnom populacijskom politikom osobito se:

- promiče obitelj kao jedinstveni i nezamjenjiv fizički, socijalni, emocionalni, duhovni i gospodarski potencijal društva,
- promiče nova svijest o obiteljskim potrebama i izazovima,
- promiče potreba sagledavanja obitelji i djece kao jamstva društvenog razvoja i opstanka,
- promiče nov odnos između obitelji, države, lokalne zajednice i gospodarstva,
- potiče zajedničko djelovanje obitelji, formalnih i neformalnih institucija društva,
- potiče društvo na zaštitu i osnaživanje uloge obitelji,

²⁰ A. Akrap, Obitelj u Hrvatskoj nakon demografskog sloma: stanje i perspektive, u: S. Baloban (uredio), *Hrvatska obitelj na prekretnici*, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve - Glas Koncila, Zagreb, 2001., str. 98-99.

²¹ J. Baloban (prir.), *U potrazi za identitetom. Komparativna studija vrednota - Hrvatska i Europa*, Golden Marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 2005., str. 286.

²² A. Akrap i dr., Znanstveno istraživački projekt: "Činitelji demografskih kretanja u Republici Hrvatskoj", Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Zagreb, 2003.

²³ P. Arčić-K. Nikodem, Važnost braka i obitelji u hrvatskom društvu, u *Bogoslovska smotra* 70 (2000), br.2, str. 298.

²⁴ J. Baloban, 2005., str. 285.

²⁵ J. Baloban, G. Črpić, Relevantne vrednote za uspješan i željeni broj djece u Hrvatskoj, u *Bogoslovska smotra* 68 (1998), str. 621-622.

²⁶ Istraživanje Katoličko bogoslovnog fakulteta u Zagrebu "Kako Hrvati vjeruju i žive", 1997.-1998.

²⁷ G. Črpić, K. Koračević, Stavovi hrvatskih građana prema djeci, u: *Bogoslovska smotra* 70 (2000), br. 2, str. 345.

²⁸ A. Akrap i dr.: "Činitelji demografskih kretanja u Republici Hrvatskoj", 2003.

²⁹ Istraživanje Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve i Hrvatskog Caritasa (2004.) pod nazivom "Praćenje siromaštva u Hrvatskoj"

- osnažuje javna svijest o obitelji kao središtu društva, njenim potrebama i izazovima kojima je izložena u tranziciji,
- osnažuje i usmjerava intervencije društva u pravcu stvaranja okruženja naklonjena obitelji i djeci,
- potiče razvoj institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga namijenjenih obitelji i djeci, te
- potiče i ohrabruje obitelj u izgradnji vlastitih resursa u pravcu svladavanja svakodnevnih izazova.

IV. PODRUČJA DJELOVANJA, AKTIVNOSTI I PLAN PROVOĐENJA AKTIVNOSTI

A. ODRŽIVI GOSPODARSKI RAZVOJ, TEMELJNE I RAZVOJNE PRETPOSTAVKE

a) Analiza stanja

Značajke neravnomjerna razmještaja stanovništva pokazuju da ova pojava predstavlja, s jedne strane, posljedicu, a s druge strane značajan čimbenik društveno-gospodarskog razvitka Republike Hrvatske. U slabo napučenim, izrazito depopulacijskim prostorima, ostaje malobrojno stanovništvo pogoršane biološke i obrazovne strukture pa to postaje ograničavajućim čimbenikom daljnjeg razvoja. Slijedom čvrste kauzalnosti općih razvojnih i demografskih procesa dolazi do umnažanja negativnih posljedica, a time se umanjuju izgledi za oživljavanje slabije razvijenih područja, te dovodi u pitanje opća ravnoteža i stabilni razvoj Republike Hrvatske.

U sklopu provođenja poželjnoga održivog gospodarskog i demografskog razvoja nužno je, kratkoročno i dugoročno, planirati migracijske tokove. U planiranju poželjnih migracijskih tokova mogu se razlikovati mjere koje se odnose na poduzeća (pripadaju u posredne mjere) od onih koje se odnose na pojedince (odnosno obitelji). Slijedom navedenog, promjena geografske distribucije radnih mjesta, posebice novih djelatnosti, može biti najdjelotvorniji put mijenjanja migracijskog obrasca.

Pretpostavke za djelotvoran i ravnomjeran gospodarski razvoj temelje se na općem društveno-gospodarskom napretku, rastu društvenog i osobnog standarda, daljnjoj demokratizaciji društva te socijalnoj i pravnoj sigurnosti svih građana. Tu spada i razvoj prometne mreže koja omogućuje laku dostupnost iz periferije do većih urbanih središta, kao i razvoj druge komunalne infrastrukture. U nekim područjima Republike Hrvatske, osobito u ruralnim područjima i područjima uz granicu sa zemljama bivše Jugoslavije, slabo ili nedovoljno razvijena prometna infrastruktura ograničava pristup stanovništva javnim uslugama kao što su zdravstvo, obrazovanje i administracija, te jednako tako i tržištu rada. Stanovnici mnogih otoka također imaju ograničen pristup javnim uslugama i tržištu rada, posebice u zimskom razdoblju kada je prometna povezanost s kopnom rjeđa. Isto tako, u ruralnim i otočnim područjima značajan je problem i neprilagođenost javnog transporta i prometnica osobama s invaliditetom, odnosno osobama s vidnim i slušnim oštećenjima.

Razloge za iseljavanje stanovništva iz ruralnih, otočnih i brdsko-planinskih područja možemo naći i u činjenici da jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nemaju izrađen odgovarajući sustav mjera i aktivnosti razvoja gospodarstva i javnih usluga.

Kako ova problematika ulazi u područje gospodarstva, fiskalnog i socijalnog zakonodavstva, očekuje se da zakonodavna vlast kroz odgovarajuće propise i institucije potakne lokalnu vlast na primjenu implicitnih i eksplicitnih mjera populacijske politike.

b) Ciljevi

- stvoriti pretpostavke za rješavanje stambene problematike, posebice mladih i obitelji s djecom,
- smanjiti trend iseljavanja stanovništva vitalne dobi,
- osigurati uključivanje građana s otežanim čimbenikom zapošljivosti u svijet rada,
- osigurati cjeloživotno obrazovanje dugotrajno nezaposlenih osoba,
- podići konkurentnost roditelja s otežanim čimbenikom zapošljivosti na tržištu rada,
- osigurati uvjete za povoljno kreditiranje maloga obiteljskog poduzetništva,
- utvrditi prioritete za dodjelu poljoprivrednih zemljišta obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima,
- smanjiti neuravnoteženost u razvoju pojedinih područja i osigurati dostupnost obrazovanja,
- osigurati kvalitetnu prometnu povezanost potencijalnih središnjih naselja.

c) Mjere

1. Poticati razvoj potencijalnih središnjih naselja i usmjeravati trend nutarnjih migracija

Nositelji: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008. godine
- Aktivnost 3. – kontinuirano
- Aktivnost 4. – 2009./2010. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu i utvrditi potencijalna središnja naselja
2. izraditi analizu kretanja stanovništva na području potencijalnih središnjih naselja
3. osnaživati postojeću infrastrukturu na području središnjih naselja
4. izraditi specifični plan i program razvoja potencijalnih središnjih naselja

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza i utvrđena potencijalna središnja naselja
2. izrađena analiza kretanja stanovništva na području središnjih naselja
3. osnažena postojeća infrastruktura na području središnjih naselja
4. izrađen specifični plan i program razvoja potencijalnih središnjih naselja
5. povećan broj stanovništva na području središnjih naselja

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

2. Osigurati dostupnost obrazovanja svima

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2007./2008. godine

Aktivnost 2. – 2009. godine

Aktivnosti:

1. utvrditi obrazovnu strukturu i potrebe za osnivanjem stručnih studija na područjima potencijalnih središnjih naselja (osnivati Veleučilišta)
2. izraditi smjernice za sustav stipendiranja i širu dostupnost stručnim studijima

Indikatori provedbe:

1. utvrđena obrazovna struktura i potrebe za osnivanjem stručnih studija na područjima potencijalnih središnjih naselja
2. izrađene smjernice za sustav stipendiranja i osigurana šira dostupnost stručnim studijima
3. povećan broj novoosnovanih Veleučilišta

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

3. Poticati i subvencionirati osnivanje proizvodnih i uslužnih trgovačkih društava, obiteljskih gospodarstava i drugih oblika zapošljavanja radnog i fertilnog stanovništva na prostorima izloženim iseljavanju, ubrzanom starenju i rijetko naseljenim prostorima Republike Hrvatske

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 5. – 2007. godine

Aktivnost 2., 3. i 4. – 2008. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu gospodarskog stanja i iseljavanja stanovništva
2. donijeti plan i program gospodarske i populacijske revitalizacije raseljenih područja
3. utvrditi potrebe za specifičnim djelatnostima
4. donijeti propis o sustavu financijskih i poreznih mjera kojima se potiče osnivanje proizvodnih i uslužnih trgovačkih društava, obiteljskog gospodarstva i drugih oblika zapošljavanja
5. utvrditi financijski plan subvencija za razdoblje od 2007. - 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza gospodarskog stanja i iseljavanja stanovništva
2. donesen plan i program gospodarske i populacijske revitalizacije raseljenih područja
3. utvrđene potrebe za specifičnim djelatnostima
4. donesen i usvojen propis o sustavu financijskih i poreznih mjera kojima se potiče osnivanje proizvodnih i uslužnih trgovačkih društava, obiteljskog gospodarstva i drugih oblika zapošljavanja
5. utvrđen financijski plan subvencija za razdoblje od 2007. - 2012. godine

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

4. Usmjeravati buduće useljeničke tokove u slabije razvijena i depopulacijska područja

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo financija, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2008. godine
- Aktivnost 2. – kontinuirano
- Aktivnost 3. – 2009./2010. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu stanja (doseljništva)
2. osnažiti regionalnu suradnju i poticati infrastrukturni razvoj
3. izraditi Plan poticanja useljavanja u slabije razvijena i depopulacijska područja

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza s utvrđenim potrebama
2. izrađen Plan poticanja useljavanja u slabije razvijena i depopulacijska područja
3. povećan broj useljenih u slabije razvijena i depopulacijska područja

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

5. Omogućiti kvalitetnu prometnu povezanost potencijalnih središnjih naselja, gradskih i prigradskih prostora, otoka s kopnom i brdsko-planinskih područja

Nositelji: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo financija, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008. godine
- Aktivnost 3. – 2009. godine
- Aktivnost 4. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu cestovne infrastrukture i prometne povezanosti
2. izraditi studiju isplativosti za planirane cestovne pravce
3. izraditi Plan cestovne mreže za potencijalna središnja naselja, gradske i prigradske prostore, otoke i kopna, brdsko-planinska područja
4. izraditi analizu učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza cestovne infrastrukture i prometne povezanosti
2. izrađena studija isplativosti za planirane cestovne pravce
3. izrađen Plan cestovne mreže za potencijalna središnja naselja, gradske i prigradske prostore, otoke i kopna, brdsko-planinska područja
4. izrađena analiza učinkovitosti mjere i bolja prometna povezanost potencijalnih središnjih naselja, gradskih i prigradskih prostora, otoka s kopnom i brdsko-planinskih područja

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

6. Osigurati koncesije državnih poljoprivrednih zemljišta za obiteljska poljoprivredna gospodarstva

Nositelji: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo financija, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 2. – 2007./2008. godine

Aktivnost 3. – 2009. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu stanja i potreba postojećih obiteljskih gospodarstava
2. provesti istraživanje potreba potencijalnih obiteljskih gospodarstava
3. izraditi izmjenu zakonskih propisa vezano uz određivanje prioriteta kod koncesija

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza stanja i potreba postojećih obiteljskih gospodarstava
2. provedeno istraživanje potreba potencijalnih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava
3. izrađene i usvojene Izmjene i dopune Zakona o poljoprivrednom zemljištu i Zakona o koncesiji

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

7. Poticati zapošljavanje mladih nezaposlenih roditelja, roditelja koji samostalno skrbe o djeci i roditelja djece s posebnim potrebama

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, udruge sindikata, Hrvatska udruga poslodavaca, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

Aktivnost 1.i 2. – 2007./2008. godine
Aktivnost 3. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi reviziju politike zapošljavanja koju provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje
2. izraditi plan i program poticajnih mjera zapošljavanja mladih i nezaposlenih roditelja, roditelja koji samostalno skrbe o djeci i roditelja djece s posebnim potrebama
3. evaluirati učinke aktivne politike zapošljavanja

Indikatori provedbe:

1. izrađena revizija politike zapošljavanja koju provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje
2. donesen plan i program poticajnih mjera zapošljavanja mladih i nezaposlenih roditelja, roditelja koji samostalno skrbe o djeci i roditelja djece s posebnim potrebama
3. izvršena evaluacija učinaka aktivne politike zapošljavanja i povećan broj novozaposlenih mladih i nezaposlenih roditelja, roditelja koji samostalno skrbe o djeci i roditelja djece s posebnim potrebama

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

8. Poticati i sufinancirati cjeloživotno obrazovanje i zapošljavanje dugotrajno nezaposlenih građana, osobito roditelja s otežanim čimbenikom zapošljivosti, roditelja koji samostalno skrbe o malodobnoj djeci i nezaposlenih roditelja većeg broja djece

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska udruga poslodavaca

Rok provedbe:

Aktivnost 1., 2. i 3. – 2007. godine
Aktivnost 4. – 2008. godine
Aktivnost 5. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu ponude i potražnje na tržištu rada
2. utvrditi obrazovnu strukturu dugotrajno nezaposlenih roditelja i roditelja s otežanim čimbenikom zapošljivosti
3. izraditi program za doedukaciju i/ili prekvalifikaciju nezaposlenih roditelja i roditelja s otežanim čimbenikom zapošljivosti
4. donijeti zakonske propise iz područja cjeloživotnog obrazovanja
5. evaluirati uspješnost cjeloživotnog obrazovanja i zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih roditelja i roditelja s otežanim čimbenikom zapošljivosti

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza ponude i potražnje na tržištu rada
2. utvrđena obrazovna struktura dugotrajno nezaposlenih roditelja i roditelja s otežanim čimbenikom zapošljivosti
3. izrađen program doedukacije i/ili prekvalifikacije nezaposlenih roditelja i roditelja s otežanim čimbenikom zapošljivosti
4. donesen propis iz područja cjeloživotnog obrazovanja

5. izvršena evaluacija uspješnosti i broj novozaposlenih dugotrajno nezaposlenih roditelja i roditelja s otežanim čimbenikom zapošljivosti

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

9. Osigurati uklanjanje diskriminacijskih uvjeta pri zapošljavanju mladih, posebice mladih žena

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Državni inspektorat, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska udruga poslodavaca, Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske, Ured Vlade Republike Hrvatske za ravnopravnost spolova, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 2. – 2007. godine

Aktivnost 3. i 4. – 2008. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. izraditi smjernice za uklanjanje diskriminacijskih uvjeta u natjecajima za zapošljavanje
3. ustrojiti učinkovit pravni sustav odgovornosti poslodavca
4. ustrojiti sustav praćenja i nadzora provedbe smjernica za uklanjanje diskriminacijskih uvjeta u natjecajima za zapošljavanje

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađene smjernice za uklanjanje diskriminacijskih uvjeta u natjecajima za zapošljavanje
3. ustrojen učinkovit pravni sustav odgovornosti poslodavca
4. ustrojen sustav praćenja i nadzora provedbe smjernica za uklanjanje diskriminacijskih uvjeta u natjecajima za zapošljavanje

Financijska sredstva: nema potrebe za dodatnim financijskim sredstvima

10. Osigurati poštivanje načela jednakosti spolova u pristupu tržištu roba i usluga unutar značajnih aspekata društvenog i gospodarskog života

Nositelji: Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske, Ured Vlade Republike Hrvatske za ravnopravnost spolova, Ured Vlade Republike Hrvatske za ljudska prava, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2007. godine i kontinuirano

Aktivnost 2. – 2008. godine

Aktivnost 3. – 2009./2010. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i pratiti poštivanja načela jednakosti spolova

2. izraditi smjernice za uklanjanje diskriminacijskih uvjeta temeljem rodne pripadnosti u ostvarivanju jednakog pristupa tržištu roba i usluga te jednakost u načinima i uvjetima slobodnog ugovaranja
3. osigurati pravne instrumente kojima će se jamčiti sankcioniranje kršenja načela jednakosti spolova

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađene smjernice za uklanjanje diskriminacijskih uvjeta temeljem rodne pripadnosti
3. usvojeni pravni instrumenti

Financijska sredstva: nema potrebe za dodatnim financijskim sredstvima

11. Izraditi strategiju stambenog zbrinjavanja na nacionalnoj, lokalnoj i regionalnoj razini, posebice za mlade koji tek dolaze na tržište rada i na putu su stvaranja vlastite obitelji

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Hrvatska banka za obnovu i razvoj

Rok provedbe:

- Aktivnost 1., 3. i 5. – 2008. godine
- Aktivnost 2. i 4. – 2009. godine i kontinuirano
- Aktivnost 6. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi smjernice za strategiju stambenog zbrinjavanja na nacionalnoj, lokalnoj i regionalnoj razini
2. osigurati jamstvo države, odnosno lokalne zajednice u realizaciji kredita mladim parovima koji su kreditno nesposobni (vježbenici, zaposlenici s niskim prihodima, zaposlenici na određeno vrijeme, nezaposleni i mlade obitelji koje žive u ruralnim područjima)
3. izraditi posebni propis za osiguravanje jamstva država, odnosno lokalne zajednice u realizaciji kredita mladim parovima koji su kreditno nesposobni
4. osigurati dodjelu državnih stanova u najam mladim obiteljima (bračnim parovima) sukladno broju djece u obitelji
5. izraditi poseban propis vezan uz dodjelu državnih stanova u najam mladim obiteljima
6. evaluirati učinke strategije stambenog zbrinjavanja na nacionalnoj, lokalnoj i regionalnoj razini

Indikatori provedbe:

1. izrađene smjernice za strategiju stambenog zbrinjavanja na nacionalnoj, lokalnoj i regionalnoj razini
2. osigurano jamstvo države, odnosno lokalne zajednice u realizaciji kredita mladim parovima koji su kreditno nesposobni
3. izrađen posebni propis za osiguravanje jamstva država, odnosno lokalne zajednice u realizaciji kredita mladim parovima koji su kreditno nesposobni
4. osigurana dodjela državnih stanova u najam mladim obiteljima sukladno broju djece
5. izrađen poseban propis vezan uz dodjelu državnih stanova u najam mladim obiteljima

6. izvršena evaluacija učinaka strategije stambenog zbrinjavanja na nacionalnoj, lokalnoj i regionalnoj razini
7. broj stambeno zbrinutih mladih obitelji

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

12. Osigurati snižene kamatne stope na kredite mladim parovima i obiteljima s djecom na području od posebnog državnog interesa, ruralnim i depopulacijskim područjima

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2007./2008. godine

Aktivnost 2. i 3. – 2009./2010. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja (kamatnih stopa na stambene kredite i korisnika)
2. izraditi strategiju stambenog zbrinjavanja mladih parova i obitelji s djecom na području od posebnog državnog interesa, ruralnim i depopulacijskih područjima
3. izraditi prijedlog propisa kojim se uređuju kamatne stope na stambene kredite mladim parovima i obiteljima s djecom na području od posebnog državnog interesa, ruralnim i depopulacijskim područjima

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađena strategija stambenog zbrinjavanja mladih parova i obitelji s djecom na područjima od posebnog državnog interesa, ruralnim i depopulacijskih područjima
3. izrađen i prihvaćen propis kojim se uređuju kamatne stope na stambene kredite mladim parovima i obiteljima s djecom na području od posebnog državnog interesa, ruralnim i depopulacijskim područjima

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

B. SUSTAV OBITELJSKIH POTPORA

a) Analiza stanja

Obiteljske potpore imaju kao prioritetan cilj osnaživanje obitelji u podizanju djece, počevši od roditeljnog dopusta do prava na rad sa skraćenim radnim vremenom radi skrbi o djetetu, mjesečnih novčanih naknada, jednokratnih pomoći i poreznih olakšica.

Posredstvom Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti obiteljima se osiguravaju naknade u obliku: jednokratne novčane pomoći za opremu novorođenog djeteta; naknade zaposlenom roditelju za vrijeme korištenja dodatnog roditeljnog dopusta; naknade nezaposlenoj roditelji – majci do prve odnosno treće godine života djeteta i doplatak za djecu.

Pravni temelj za ostvarenje prava na opremu novorođenog djeteta je Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja prava na pomoć za opremu novorođenog djeteta³⁰ i Zakon o izvršenju državnog proračuna Republike Hrvatske za godinu u kojoj se primjenjuje u dijelu utvrđivanja iznosa ove novčane pomoći (iznos od 1.360,00 kuna pomoći neizmijenjen je od 1994. godine). Sukladno članku 2. Pravilnika, pravo na pomoć za opremu novorođenog djeteta pripada: osiguraniku – ženi u slučaju porođaja i osiguraniku – muškarcu u slučaju porođaja ženske osobe koja je zdravstveno osigurana kao član njegove obitelji.

Pravni temelj za ostvarenje prava na roditeljsku naknadu za zaposlene roditelje je Zakon o radu³¹, Zakon o zdravstvenom osiguranju³², Zakon o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki³³ te Zakon o izvršenju državnog proračuna Republike Hrvatske za kalendarsku godinu u kojoj se troše proračunska sredstva. Po ovim zakonima pravo na roditeljsku naknadu ima majka, odnosno roditelj koji je zaposlenik kod poslodavca, kao i korisnik koji obavlja samostalnu djelatnost. Nezaposlene majke ostvaruju pravo na roditeljsku naknadu temeljem Zakona o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki, Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti³⁴ i Zakona o državnom proračunu Republike Hrvatske za kalendarsku godinu u kojoj se troše proračunska sredstva. Roditeljske naknade dio su naknada obitelji koje imaju prije svega pronatalitetnu ulogu, a samo djelomično socijalnu. Iz navedenoga razloga one su za nezaposlene majke i zaposlene roditelje, koji koriste dodatni roditeljski dopust od prve do treće godine života djeteta, linearne i iznose 1.600,00 kuna mjesečno, a za zaposlene roditelje, koji koriste dodatni roditeljski dopust od šestog mjeseca do prve godine života djeteta, one iznose od 1.600,00 do 2.500,00 kuna mjesečno, ovisno o osnovici za obračun roditeljskog dopusta.

Doplatak za djecu je novčano primanje koje koristi roditelj ili druga osoba određena Zakonom o doplatku za djecu³⁵, radi potpore uzdržavanja i odgoja djece. Doplatak za djecu jedan je od vrlo često korištenih instrumenata populacijske i obiteljske politike država srednje i sjeverne Europe pa tako i u Republici Hrvatskoj. U nekim europskim državama doplatak za djecu vezan je uz broj rođene djece u obitelji te na taj način ima sva obilježja populacijskih i obiteljskih potpora, kao, primjerice, u Švicarskoj³⁶. U Republici Hrvatskoj doplatak za djecu veže se uz visinu dohotka i socijalno/zdravstveno stanje djece, odnosno pripadnosti određenim socijalnim grupacijama. Nasuprot uobičajenom cilju, a obzirom na preduvjete za ostvarivanje ovoga prava, doplatak za djecu u Hrvatskoj ima sva obilježja socijalnih naknada. Razlog nalazimo u činjenici da je 53,59% djece, za koju se ostvaruje doplatak, u dohodovnom razredu od 0 - 20% proračunske osnovice, a unutar ovog razreda 46,16% djece je iz obitelji koje su u prethodnoj godini imale prosječni mjesečni dohodak po članu kućanstva između 0 i 133,04 kune. Čini se da bi dodatkom populacijskog kriterija doplatku za djecu (primjerice, u vidu novčanog dodatka za treće, četvrto i peto dijete) ovaj oblik socijalne potpore obitelji dobio i prepoznatljiv pronatalitetni smisao.

Da bi ostvarili ciljeve Nacionalne populacijske politike, napose u području podizanja razine rodnosti, nužno je izravne novčane poticaje primijeniti na sve roditelje i rođenu djecu. Radi

³⁰ "Narodne novine", broj 58/94

³¹ "Narodne novine", broj 54/95, 64/95, 17/01, 82/01, 114/03, 142/03 i 30/04

³² "Narodne novine", broj 94/01, 88/02, 149/02, 117/03, 30/04, 177/04 i 90/05

³³ "Narodne novine", broj 24/96, 109/97, 82/01 i 30/04

³⁴ "Narodne novine", broj 32/02, 86/02, 114/03 i 151/03

³⁵ "Narodne novine", broj 94/01

³⁶ *Schweizerische Botschaft*, Zagreb, 2001.; Izvod iz "Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2000", str. 332 - 334

učinkovitijeg djelovanja pronatalitetne i populacijske politike, potrebno je elemente socijalne politike, koji uzimaju u obzir imovinsko stanje – cenzus, u cijelosti premjestiti u područje socijalne skrbi. No uvažavajući sadašnju gospodarsku razvijenost i financijske mogućnosti poticanja nataliteta, neizbježno je ostaviti dosadašnje načelo poticanja nataliteta kod manje imućnog dijela stanovništva (imovinski cenzus). Kako se ne bi umanjila učinkovitost rečenog načela, nužno je podizanje razine dohodovnog cenzusa s alternativama, te povećanje i progresivnost iznosa novčanih poticaja sukladno broju djece u obitelji. Također je, uz novčane poticaje iz proračuna, ostvarenje ciljeva Nacionalne populacijske politike nužno podupirati i izvanproračunskim sredstvima (osnivanjem zaklade „Hrvatska za djecu“, donacijama i sponzorstvima pojedinaca, ustanova, zajednica i društava).

Doplatak za djecu, kao izravna mjera poticanja nataliteta "najvidljiviji" je doprinos društva podmirivanju troškova podizanja djece. Pripadajući iznosi moraju pokrivati što veći dio troškova uzdržavanja djeteta (do njegova osamostaljenja). Osobito je važno da su ta sredstva poticajna za rađanje većeg broja djece u obitelji (progresivno rastući s brojem djece). Naposljetku, jednako je važna dugotrajnost i sigurnost primjene ove mjere kao potpore države u ostvarivanju povećanja broja rođenih. Možebitne promjene u iznosima ili pravima korisnika doplatka za djecu trebaju biti prihvaćene općedruštvenim konsenzusom usmjerenim na ostvarivanje ciljeva Nacionalne populacijske politike. Pravo na doplatka za djecu imali bi korisnici odnosno obitelji čiji je mjesečni dohodak po članu kućanstva manji od 50% proračunske osnovice. Ovako definirane mjere provodile bi se u razdoblju od pet godina, nakon čega se provodi revizija mjera. Može se očekivati da bi se prvi značajniji učinci ovih mjera zamijetili tijekom druge, a napose treće godine od početka provođenja. Za učinkovito provođenje navedenih mjera potrebno je afirmirati ulogu doplatka za djecu iz socijalne u pronatalitetnu potporu.

Isto tako, uočeno je da su zaposlene majke uskraćene u budućim mirovinama iz razloga što su se odlučile na majčinstvo, te sukladno ciljevima Nacionalne populacijske politike posebnu pozornost treba usmjeriti na mirovinsko osiguranje i što veću fleksibilnost korištenja dodatnog roditeljskog dopusta odnosno roditeljskog dopusta.

b) Ciljevi

- unaprijediti i proširiti sustav obiteljskih potpora,
- osigurati kvalitativne promjene u financijskoj organizaciji života obitelji,
- redefinirati ulogu i značaj dosadašnjeg sustava obiteljskih potpora,
- omogućiti dostupnost usluga svim obiteljima u jednakoj mjeri,
- omogućiti roditeljima slobodan izbor u načinu korištenja roditeljskog dopusta,
- stvoriti pretpostavke za kvalitetan obiteljski život i kvalitetno roditeljstvo.

c) Mjere

1. Posebnim propisom/zakonom institucionalizirati sustav obiteljskih potpora

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2008. godine

Aktivnost 2. – 2009. godine

Aktivnost 3. – 2009./2010. godine
Aktivnost 4. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu stanja postojećeg sustava obiteljskih potpora
2. izraditi prijedlog za proširenje sustava obiteljskih potpora
3. donijeti poseban propis/zakon o sustavu obiteljskih potpora
4. izraditi analizu učinkovitosti donesenog propisa/zakona o sustavu obiteljskih potpora

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza stanja postojećeg sustava obiteljskih potpora
2. izrađen prijedlog za proširenje sustava obiteljskih potpora
3. donesen poseban propis/zakon o sustavu obiteljskih potpora
4. izrađena analiza učinkovitosti donesenog propisa/zakona o sustavu obiteljskih potpora

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

2. Osigurati isplatu jednokratne pomoći za opremu novorođenog djeteta u visini 70% proračunske osnove

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo financija, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
Aktivnost 2. i 3. – 2008. godine
Aktivnost 4. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu primjene Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja prava na pomoć za opremu novorođenog djeteta
2. uskladiti iznos jednokratne novčane pomoći za opremu novorođenog djeteta s rastom proračunske osnove
3. izmijeniti Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja prava na pomoć za opremu novorođenog djeteta
4. izraditi analizu učinkovitosti donesenih izmjena postojećeg propisa

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza primjene Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja prava na pomoć za opremu novorođenog djeteta
2. usklađen i utvrđen iznos jednokratne pomoći i broj isplaćenih pomoći
3. izmijenjen i usvojen Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja prava na pomoć za opremu novorođenog djeteta
4. izrađena analiza učinkovitosti donesenih izmjena postojećeg propisa

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

3. Osigurati doplatka za djecu sukladno ostvarenom dohotku u obitelji

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo financija, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 3. – 2007. godine
- Aktivnost 2. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 4. – 2008, 2010, 2012. godine

Aktivnosti:

1. uskladiti postojeće propise vezane uz sustav doplatka za djecu
2. donijeti jedinstveni propis kojim bi se uredio sustav obiteljskih potpora
3. utvrditi iznose doplatka za djecu sukladno ostvarenom dohotku u obitelji
4. izvršiti reviziju iznosa dječjeg doplatka svake dvije godine

Indikatori provedbe:

1. usklađeni postojeći propisi vezani uz sustav doplatka za djecu
2. donesen jedinstveni propis kojim se uređuje sustav obiteljskih potpora
3. utvrđen iznos doplatka za djecu te broj djece obuhvaćene pojedinim iznosom doplatka
4. izvršena revizija i usklađen dječji doplatka s rastom proračunske osnovice (svake dvije godine)

Financijska sredstva: sukladno procijenjenom broju djece i propisanom iznosu iz sredstava Državnog proračuna

4. Osigurati isplatu pronatalitetnog dodatka za treće i četvrto dijete u obitelji

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 2. – 2007./2008. godine
- Aktivnost 3. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. za korisnike doplatka za djecu uvesti pronatalitetni dodatak za treće i četvrto dijete u jedinstveni propis/zakon o sustavu obiteljskih potpora
2. utvrditi visinu iznosa pronatalitetnog dodatka za treće i četvrto dijete
3. provesti uvodne analize učinkovitosti mjere svake dvije godine, a cjelovitu analizu za pet godina po početku provedbe mjere

Indikatori provedbe:

1. donesen jedinstveni propis kojim se uređuje sustav obiteljskih potpora
2. utvrđena visina iznosa pronatalitetnog dodatka i broj isplaćenih pronatalitetnih dodataka za treće i četvrto dijete
3. izrađena uvodna i cjelovita analiza za predviđeno razdoblje

Financijska sredstva: sukladno procijenjenom broju djece i odobrenom iznosu pronatalitetnog dodatka za treće i četvrto dijete iz sredstava Državnog proračuna

5. Poticati jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na isplatu dodatka za dijete

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo financija, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 3. – 2007. godine
- Aktivnost 2. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 4. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. uvesti dodatak za dijete od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u jedinstveni propis/zakon o sustavu obiteljskih potpora
3. utvrditi visinu iznosa dodatka za dijete
4. provesti analizu učinkovitosti mjere kroz vremensko razdoblje od pet godina

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. uveden dodatak za dijete od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u jedinstveni propis/zakon o sustavu obiteljskih potpora
3. utvrđena visina iznosa dodatka za dijete
4. izrađena analiza za svaku prethodnu kalendarsku godinu za predviđeno razdoblje i broj isplaćenih dodataka za dijete od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Financijska sredstva: sukladno procijenjenom broju djece i odobrenom iznosu dodatka za dijete iz sredstava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

6. Rodiljnu naknadu zaposlene majke za vrijeme obveznog roditeljnog dopusta vezati uz proračunsku osnovicu

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo financija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 3. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. donijeti jedinstveni propis kojim bi se uređio sustav obiteljskih potpora
2. izraditi Izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju
3. izraditi analizu učinkovitosti mjere za razdoblje od 2008. - 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. donesen jedinstveni propis kojim se uređuje sustav obiteljskih potpora
2. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju
3. izrađena analiza i broj isplaćenih roditeljnih naknada u uvećanom iznosu

Financijska sredstva: sukladno procijenjenom broju zaposlenih majki na obveznom roditeljskom dopustu iz sredstava Državnog proračuna

7. Isplatu naknade zaposlenim roditeljima za vrijeme korištenja dodatnog roditeljskog odnosno roditeljskog dopusta vezati uz proračunsku osnovicu

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo financija

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 4. – 2007. godine
- Aktivnost 2. i 5. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 3. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. redefinirati dodatni roditeljski dopust u roditeljski dopust
2. donijeti jedinstveni propis kojim bi se uređio sustav obiteljskih potpora
3. urediti isplatu naknade zaposlenim roditeljima za vrijeme korištenja dodatnog roditeljskog odnosno roditeljskog dopusta i ugraditi je u Zakon o izvršenju Državnog proračuna
4. izjednačiti status majki i trudnica zaposlenih na ugovor o djelu i ugovor o volontiranju
5. izraditi Izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju

Indikatori provedbe:

1. redefiniran dodatni roditeljski dopust u roditeljski dopust (uveden roditeljski dopust u zakonsku regulativu)
2. donesen jedinstveni propis kojim bi se uređio sustav obiteljskih potpora
3. uređena i ugrađena isplata naknade zaposlenim roditeljima za vrijeme korištenja dodatnog roditeljskog odnosno roditeljskog dopusta u Zakon o izvršenju Državnog proračuna
4. izjednačen status majki i trudnica zaposlenih na ugovor o djelu i ugovor o volontiranju i broj isplaćenih roditeljskih naknada majkama i trudnicama zaposlenima na ugovor o djelu i ugovor o volontiranju
5. izrađene i usvojene Izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju

Financijska sredstva: sukladno procijenjenom broju zaposlenih majki i roditelja na dodatnom roditeljskom dopustu (roditeljskom dopustu) iz sredstava Državnog proračuna

8. Omogućiti korištenje prava na roditeljsku naknadu svim majkama koje ne ostvaruju pravo kao zaposlene majke za vrijeme obveznog roditeljskog dopusta u iznosu od najmanje 50% proračunske osnovice

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. – kontinuirano
- Aktivnost 3. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi Izmjene i dopune Zakona o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki
2. urediti korištenje predmetnog prava Zakonom o izvršenju Državnog proračuna
3. izraditi analizu učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Zakona o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki
2. uređeno korištenje predmetnog prava Zakonom o izvršenju Državnog proračuna
3. izrađena analiza učinkovitosti mjere i broj isplaćenih roditeljskih naknada svim majkama koje ne ostvaruju pravo kao zaposlene majke

Financijska sredstva: sukladno procijenjenom broju nezaposlenih majki na obveznom roditeljskom dopustu iz sredstava Državnog proračuna

9. Osigurati doprinose za mirovinsko osiguranje u visini bruto plaće zaposlenih majki i roditelja, za vrijeme korištenja obveznog roditeljskog i dodatnoga roditeljskog odnosno roditeljskog dopusta

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo financija

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008./2009.
- Aktivnost 3. – kontinuirano
- Aktivnost 4. – 2007. godine

Aktivnosti:

1. izraditi Izmjene i dopune Zakona o mirovinskom osiguranju³⁷
2. izraditi Izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju
3. urediti korištenje predmetnog prava Zakonom o izvršenju Državnog proračuna
4. utvrditi visinu doprinosa za mirovinsko osiguranje
5. osigurati redovitu uplatu doprinosa za mirovinsko osiguranje

Indikatori provedbe:

1. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Zakona o mirovinskom osiguranju
2. izrađene Izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju
3. uređeno korištenje predmetnog prava Zakonom o izvršenju Državnog proračuna
4. utvrđena visina doprinosa za mirovinsko osiguranje
5. broj izvršenih uplata/godišnjih uplata

Financijska sredstva: sukladno procijenjenom broju zaposlenih majki na obveznom i roditeljskom dopustu iz sredstava Državnog proračuna

³⁷ "Narodne novine", broj 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04 i 92/05

10. Uvesti mogućnost fleksibilnog korištenja dodatnoga roditeljnog odnosno roditeljskog dopusta za zaposlene roditelje do osme godine života djeteta

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Državni inspektorat, Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2008. godine
- Aktivnost 2. i 3. – 2009./2010. godine
- Aktivnost 4. – 2011./2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi Izmjene i dopune Zakona o radu
2. provoditi edukaciju i upoznavati potencijalne korisnike s pravima i zakonskim uređenjem
3. provoditi edukaciju poslodavaca o korisnim učincima fleksibilnog korištenja dodatnoga roditeljnog odnosno roditeljskog dopusta
4. izvršiti evaluaciju edukacija potencijalnih korisnika i poslodavaca

Indikatori provedbe:

1. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Zakona o radu
2. provedena edukacija i upoznati potencijalni korisnici s pravima i zakonskim uređenjem
3. provedena edukacija poslodavaca o korisnim učincima fleksibilnog korištenja dodatnoga roditeljnog odnosno roditeljskog dopusta
4. izvršena evaluacija edukacija potencijalnih korisnika i poslodavaca o korisnim učincima fleksibilnog korištenja roditeljnog odnosno roditeljskog dopusta

Financijska sredstva: sukladno procijenjenom broju korisnika na dodatnomu roditeljnog odnosno roditeljskom dopustu iz sredstava Državnog proračuna

11. Promicati novi sustav obiteljskih potpora, s naglaskom na uključivanju većeg broja očeva

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – kontinuirano
- Aktivnost 2. – 2009./2010. godine
- Aktivnost 3. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. senzibilizirati roditelje i upoznati ih s njihovim pravima u sustavu obiteljskih potpora
2. pripremiti i provesti medijsku kampanju za promicanje novog sustava obiteljskih potpora i poticanje očeva na korištenje jednog dijela roditeljskog dopusta
3. izraditi analizu učinka medijske kampanje

Indikatori provedbe:

1. broj i kvaliteta pripremljenih i distribuiranih brošura o pravima u sustavu obiteljskih potpora
2. pripremljena i provedena kampanja
3. izrađena analiza učinaka i broj očeva korisnika roditeljskog dopusta

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

C. POREZNE OLAKŠICE

a) Analiza stanja

Poreznim olakšicama država priznaje određene troškove za uzdržavane članove obitelji. Zakonom o porezu na dohodak³⁸, koji se primjenjuje od 1. siječnja 2005. godine, propisane su porezne olakšice odnosno pravo na korištenje dijela osobnog odbitka (neoporezivog dohotka) za stambene potrebe i to: kupnju ili gradnju prvoga stambenog prostora za trajno stanovanje, održavanje postojećega stambenog prostora radi poboljšanja uvjeta stanovanja i po osnovi plaćene slobodno ugovorene najamnine. Dio osobnog odbitka, pri čemu se priznaju izdatci u visini stvarno nastalih i/ili plaćenih kamata po namjenskom stambenom kreditu za gradnju ili održavanje stambenog prostora, uz dio osobnog odbitka za zdravstvene potrebe i izdatke za uplaćene premije životnog osiguranja s obilježjem štednje, dopunskoga i privatnoga zdravstvenog osiguranja i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja, iznose do 12.000,00 kuna godišnje. Porezni obveznik s više uzdržavane djece (i drugih članova obitelji) ima manju poreznu osnovicu, jer se osobni odbitak odnosi na uzdržavane članove obitelji, bez obzira na visinu zarade. U pitanju je institut kojim se postiže neizravni socijalni učinak, a ne socijalno davanje, kao što je to, primjerice, doplatak za djecu.

Nadalje, značajno je podupiranje mladih koji tek dolaze na tržište rada i na putu su stvaranja vlastite obitelji, te obitelji s djecom koje nisu u stanju samostalno riješiti svoje egzistencijalne probleme kroz olakšice namijenjene njihovu stambenom zbrinjavanju.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet nekretninama, koji se primjenjuje od 1. siječnja 2003. godine, propisana su oslobođenja od plaćanja poreza na promet nekretnina građana koji kupnjom prve nekretnine rješavaju vlastito stambeno pitanje uz kumulativno ispunjenje uvjeta navedenih u Zakonu. Prema članku 11. točka 9.3. Zakona o porezu na promet nekretninama³⁹ propisano je oslobođenje prema broju članova obitelji: za 1 osobu do 50 m² stambenog prostora, za 2 osobe do 65 m² stambenog prostora, za 3 osobe do 80 m² stambenog prostora, za 4 osobe do 90 m² stambenog prostora, za 5 osoba do 100 m² stambenog prostora, te za 7 i više osoba do 120 m² stambenog prostora.

Provedba predloženih mjera u ovom području realizirat će se u okviru usklađivanja hrvatskih propisa s pravnom stečevinom EU, a pri tome će se posebno voditi briga o mladim bračnim parovima i obiteljima s uzdržavanom djecom.

b) Ciljevi

- unaprijediti i proširiti sustav postojećih poreznih olakšica,
- uključiti porezne olakšice za rješavanje stambenog pitanja na temelju broja djece,

³⁸ "Narodne novine", broj 177/04

³⁹ "Narodne novine", broj 69/97, 26/00 i 153/02

- razraditi sustav obiteljskih kredita za područja od posebnog državnog interesa, ruralna i depopulacijska područja,
- unaprijediti kvalitetu obiteljskog života,
- uskladiti porezne olakšice s pravnom stečevinom EU.

c) Mjere

1. Povećati porezni odbitak iz plaće za prvo dijete, a za svako sljedeće dijete prema vrijednostima uređenim prije zadnjih izmjena⁴⁰, bez umanjivanja osnovnoga osobnog poreznog odbitka

Nositelji: Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008. godine
- Aktivnost 3., 4. i 5. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 6. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. izraditi smjernice za povećanje poreznog odbitka iz plaće na temelju broja djece
3. izraditi Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izraditi Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak⁴¹
5. utvrditi iznos povećanoga poreznog odbitka
6. izraditi analizu učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađene smjernice za povećanje poreznog odbitka iz plaće na temelju broja djece
3. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak
5. utvrđen iznos povećanoga poreznog odbitka
6. izrađena analiza i izvješće o učinkovitosti mjere

Financijska sredstva: sukladno analizi postojećeg stanja i smjernicama za povećanje poreznog odbitka – iz sredstava Državnog proračuna

2. Mladim bračnim parovima i obiteljima s uzdržavanom djecom povećati najveći mogući iznos do kojeg se priznaju porezne olakšice za investicijsko održavanje postojećega stambenog prostora

Nositelji: Ministarstvo financija

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008. godine
- Aktivnost 3., 4. i 5. – 2008./2009. godine

⁴⁰ do 1. siječnja 2003. godine

⁴¹ "Narodne novine", broj 95/05

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. izraditi smjernice za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za investicijsko održavanje postojećega stambenog prostora na temelju broja djece
3. izraditi Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izraditi Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak
5. izraditi analizu učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađene smjernice za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za investicijsko održavanje postojećega stambenog prostora na temelju broja djece
3. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak
5. izrađeno izvješće o učinkovitosti mjere i povećan iznos do kojeg se priznaju porezne olakšice za investicijsko održavanje postojećega stambenog prostora

Financijska sredstva: sukladno analizi postojećeg stanja i smjernicama za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za investicijsko održavanje postojećega stambenog prostora – iz sredstava Državnog proračuna

3. Povećati najveći mogući iznos do kojeg se priznaju porezne olakšice za plaćene kamate po odobrenim stambenim kreditima mladim bračnim parovima i obiteljima s uzdržavanom djecom

Nositelji: Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Hrvatska banka za obnovu i razvoj

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008. godine
Aktivnost 3., 4. i 5. – 2009. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. izraditi smjernice za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za plaćene kamate po odobrenim stambenim kreditima na temelju broja djece
3. izraditi Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izraditi Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak
5. izraditi analizu učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađene smjernice za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za plaćene kamate po odobrenim stambenim kreditima na temelju broja djece
3. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izrađene i prihvaćene Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak
5. izrađena analiza učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine i povećan iznos do kojeg se priznaju porezne olakšice za plaćene kamate po odobrenim stambenim kreditima i izvješće o učinkovitosti mjere

Financijska sredstva: sukladno analizi postojećeg stanja i smjernicama za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za plaćene kamate po odobrenim stambenim kreditima – iz sredstava Državnog proračuna

4. Povećati najveći mogući iznos do kojeg se priznaju porezne olakšice za uplaćene stanarine mladim bračnim parovima i obiteljima s uzdržavanom djecom

Nositelji: Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008. godine
- Aktivnost 3., 4. i 5. – 2009. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. izraditi smjernice za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za uplaćene stanarine na temelju broja djece
3. izraditi Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izraditi Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak
5. izraditi analizu učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađene smjernice za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za uplaćene stanarine na temelju broja djece
3. izrađene i usvojene Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izrađene i usvojene Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak
5. izrađena analiza učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine i povećan iznos do kojeg se priznaju porezne olakšice za uplaćene stanarine

Financijska sredstva: sukladno analizi postojećeg stanja i smjernicama za povećanje iznosa do kojeg se priznaju porezne olakšice za uplaćene stanarine – iz sredstava Državnog proračuna

5. Iznos koji roditelji plaćaju za usluge skrbi o djetetu u kući odbiti od osnovice za plaćanje poreza na dohodak

Nositelji: Ministarstvo financija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008. godine
- Aktivnost 3., 4. i 5. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. izraditi smjernice za priznavanje porezne olakšice za uplaćene iznose za usluge skrbi o djetetu u kući
3. izraditi Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izraditi Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak

5. izraditi analizu učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađene smjernice za priznavanje porezne olakšice za uplaćene iznose za usluge skrbi o djetetu u kući
3. izrađene i usvojene Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak
4. izrađene i usvojene Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak
5. izrađena analiza učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

6. Jednokratnu potporu za novorođenče i iznos obiteljske potpore od strane poslodavaca u visini jedne proračunske osnovice osloboditi poreza na dohodak, a poslodavcu za taj iznos umanjiti poreznu osnovicu

Nositelji: Ministarstvo financija, Hrvatska udruga poslodavaca

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2007. godine
- Aktivnost 3. – 2007. godine
- Aktivnost 4. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu isplata jednokratne potpore za novorođenče i obiteljske potpore od strane poslodavaca
2. izraditi smjernice za oslobađanje poreza na dohodak za uplaćene jednokratne potpore za novorođenče i obiteljske potpore i umanjjenje porezne osnovice poslodavca
3. izmijeniti propis kojim se uređuju ove isplate
4. izraditi analizu učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza isplata jednokratne potpore za novorođenče i obiteljske potpore od strane poslodavaca
2. izrađene smjernice za oslobađanje poreza na dohodak za uplaćene jednokratne potpore za novorođenče i obiteljske potpore i umanjjenje porezne osnovice poslodavca
3. izrađen i usvojen propis
4. izrađena analiza učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

7. Jednokratnu potporu za novorođenče i iznose obiteljskih potpora od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, u visini jedne proračunske osnovice, osloboditi poreza na dohodak

Nositelji: Ministarstvo financija, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 3. – 2009. godine

Aktivnost 4. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu isplata jednokratnih potpora za novorođenče i obiteljskih potpora (dječji dodatak, višekratne pomoći) od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
2. izraditi smjernice za oslobađanje poreza na dohodak za isplaćene jednokratne potpore za novorođenče i obiteljske potpore od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
3. izraditi propis kojim se uređuju ove potpore
4. izraditi analizu učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza isplata jednokratnih potpora za novorođenče i obiteljskih potpora
2. izrađene smjernice za oslobađanje poreza na dohodak za isplaćene jednokratne potpore za novorođenče i obiteljske potpore od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
3. izrađen i usvojen propis kojim se uređuju ove potpore
4. izrađena analiza učinkovitosti mjere od donošenja do 2012. godine

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

8. Uvesti povlaštene stope poreza na dodanu vrijednost na dječju odjeću, obuću, opremu, hranu i higijenske proizvode

Nositelji: Ministarstvo financija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok provedbe:

Provedba predloženih mjera u ovom području realizirat će se u okviru usklađivanja hrvatskih propisa s pravnom stečevinom EU, a pri tome će se posebno voditi briga o mladim bračnim parovima i obiteljima s uzdržavanom djecom.

Aktivnosti:

1. izraditi analizu troškova i oporezivanja dječje odjeće, obuće, opreme, hrane i higijenskih proizvoda
2. izraditi smjernice za uvođenje povlaštene porezne stope na ovu skupinu proizvoda
3. izraditi prijedlog Izmjena i dopuna Zakona o porezu na dodanu vrijednost⁴² za ovu skupinu proizvoda, usklađen s pravnom stečevinom EU

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza troškova i oporezivanja dječje odjeće, obuće, opreme, hrane i higijenskih proizvoda
2. izrađene smjernice za uvođenje povlaštene porezne stope na ovu skupinu proizvoda
3. izrađene i usvojene Izmjene i dopune Zakona o porezu na dodanu vrijednost za ovu skupinu proizvoda, usklađene s pravnom stečevinom EU

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

⁴² Zakon o porezu na dodanu vrijednost, "Narodne novine", broj 47/95,106/96, 164/98, 105/99, 54/00, 73/00, 48/04, 82/04 i 90/05

D. USKLAĐIVANJE OBITELJSKOG I POSLOVNOG ŽIVOTA

a) Analiza stanja

Za obiteljsku i populacijsku politiku važno je poduzimanje sustavnih aktivnosti na području usklađivanja poslovnog i obiteljskog života. Roditelji (i muškarci i žene) moraju ostati uključeni u tržište rada, jer će to zbog depopulacije radno sposobnog stanovništva biti nužno za održavanje gospodarstva. Na području usklađivanja poslovnog i obiteljskog života neophodan je preduvjet stvaranje ozračja ravnopravnosti spolova, te isključivanje svih oblika diskriminacije. Stvaranje takovog ozračja u društvu olakšat će ravnomjerniju raspodjelu obiteljskih obveza i odgovornosti.

Pod zaposlenošću uobičajeno se podrazumijeva zaposlenost na neodređeno vrijeme s punim radnim vremenom. Izmjenama radno-socijalnog zakonodavstva tijekom 2003. godine, otvorena je široka zakonska mogućnost fleksibilnog oblika rada i fleksibilnoga radnog vremena. Ovi su pravni instituti gotovo u cijelosti prepušteni slobodi ugovaranja, pri čemu posebnu podršku pružaju porezni propisi i propisi s područja obveznih osiguranja, koji i po osnovu tih oblika rada omogućavaju pristup pravima. Obzirom da se ipak radi o razmjerno novim institutima, oni do sada nisu brojni u praksi, a razlozi i uzroci zbog kojih poslodavci ne koriste ovakve načine ugovaranja rada trebali bi biti predmet analize na čijim bi se rezultatima mogle planirati buduće mjere, bilo kroz promociju netradicionalnih oblika rada, bilo putem edukacije i savjetovanja. Nadalje, Uredbom Vlade Republike Hrvatske⁴³ državnim službenicima je omogućen rad na izdvojenom mjestu i rad s fleksibilnim radnim vremenom.

Omogućavanje "rada na daljinu" znači mogućnost rada izvan mjesta rada u tijelu državne uprave, pretežno kod kuće, uz primjenu informacijske tehnologije (računala, programa i računalnih podataka, te telekomunikacijskog sklopa). To će osobama s invaliditetom ili majkama s malom djecom omogućiti rad od kuće, a istovremeno će biti u radnom odnosu. Navedenom uredbom stvorene su pretpostavke za primjenu istih oblika rada, kroz vlastite propise, i za javne službe i za privatne poslodavce.

b) Ciljevi

- stvoriti pretpostavke za punu zaposlenost radno sposobnog stanovništva
- osigurati bolju usklađenost obiteljskog i poslovnog života
- osigurati potpunu ravnopravnost spolova
- osigurati uvjete za olakšan ulazak i izlazak s tržišta rada, posebice žena
- poticati primjenu i implementaciju fleksibilnih oblika rada uređenih radnim zakonodavstvom

c) Mjere

1. Osigurati subvencije države u plaćanju doprinosa kod korištenja skraćenog odnosno nepunog radnog vremena roditelja za prvo i drugo dijete do treće godine života, a za treće i svako daljnje dijete ili blizance do osme godine života

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo financija, Hrvatska udruga poslodavaca

⁴³ Uredba o mogućnosti rada državnog službenika na izdvojenom mjestu i rada s nepunim radnim vremenom "Narodne novine" broj 33/06

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. i 3. – 2008. godine
- Aktivnost 4. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 5. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu korisnika skraćenog odnosno nepunog radnog vremena
2. izraditi studiju o učincima koje bi imale izmjene u sadašnjem sustavu poreza na dohodak
3. utvrditi iznos subvencija u plaćanju doprinosa
4. izraditi prijedlog propisa kojim se uređuju subvencije države u plaćanju doprinosa kod korištenja skraćenog odnosno nepunoga radnog vremena roditelja
5. izraditi izvješće o učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza korisnika skraćenog odnosno nepunoga radnog vremena
2. izrađena studija o učincima koje bi imale izmjene u sadašnjem sustavu poreza na dohodak
3. utvrđen iznos subvencija u plaćanju doprinosa
4. izrađen i usvojen propis o subvencijama države za plaćanje doprinosa kod korištenja skraćenog odnosno nepunoga radnog vremena roditelja
5. izrađeno izvješće o učinkovitosti mjere i visina i broj isplaćenih subvencija države

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

2. Poticati poslodavce na primjenu odredaba Zakona o radu i donošenje posebnih propisa koji se odnose na posebna poslovna utanačenja i fleksibilizaciju rada i mjesta rada (nepuno radno vrijeme, rad kod kuće i tele-poslovanje, klizno radno vrijeme, dopusti)

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatski zavod za zapošljavanje, udruge sindikata, organizacije civilnog društva, javne ustanove

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2007. godine
- Aktivnost 3. i 4. – kontinuirano
- Aktivnost 5. – 2008./2009. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu posebnih poslovnih utanačenja između korisnika i poslodavaca
2. izraditi analizu učinaka mjere u odnosu na demografski i gospodarski razvoj
3. osigurati valjane pretpostavke za zaposlenost radno sposobnog stanovništva bez obzira na rodnu pripadnost u odnosu na određenu vrstu poslova
4. organizirati edukacije za poslodavce i javne ustanove te promicati posebna poslovna utanačenja i fleksibilizaciju rada i mjesta rada (tisak brošura i letaka, kampanja)
5. izraditi propise za primjenu posebnih poslovnih utanačenja i fleksibilizaciju radnih mjesta

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza korisnika posebnih poslovnih utanačenja i poslodavaca
2. izrađena analiza učinaka mjere u odnosu na demografski i gospodarski razvoj
3. provedene edukacije i broj korisnika posebnih poslovnih utanačenja i fleksibilnog rada
4. izrađen posebni propis za primjenu posebnih poslovnih utanačenja i fleksibilizaciju rada i mjesta rada od strane javnih ustanova i poslodavaca

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

3. Uvesti pravo nezaposlenog roditelja s troje i više djece da odbije prihvatiti zaposlenje prema propisima o posredovanju i zapošljavanju, izvan mjesta prebivališta, odnosno boravišta

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatski zavod za zapošljavanje, udruge sindikata, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007./2008.
- Aktivnost 2. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti te prema potrebi i podzakonske akte
2. izraditi analizu učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađene i usvojene izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti te podzakonskih akata
2. izrađena analiza učinkovitosti mjere

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

4. Uvesti pravo roditelja koji samostalno skrbi o djetetu do 10. godine života, te jednog od roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju do 15. godine života, da odbije prihvatiti zaposlenje prema propisima o posredovanju pri zapošljavanju, izvan mjesta prebivališta, odnosno boravišta

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatski zavod za zapošljavanje, udruge sindikata, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007./2008.
- Aktivnost 2. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti te prema potrebi i podzakonske akte
2. izraditi analizu učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađene i usvojene izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti te podzakonskih akata
2. izrađena analiza učinkovitosti mjere

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

5. Povećati visinu primitka koju nezaposleni roditelj uzdržavanog djeteta smije ostvariti svojim radom za vrijeme nezaposlenosti, a da pri tome ne gubi pravo na novčanu naknadu, odnosno da se ne briše iz evidencije nezaposlenih osoba, u visini proračunske osnovice

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatski zavod za zapošljavanje, udruge sindikata

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007./2008.
- Aktivnost 2. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti te prema potrebi i podzakonske akte
2. izraditi analizu učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađene i usvojene izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti te podzakonskih akata
2. izrađena analiza učinkovitosti mjere

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

6. Provoditi ciljani inspekcijski nadzor u pravcu: suzbijanja sivog tržišta rada, nezakonitog sklapanja ugovora o radu na određeno vrijeme, prekovremenog rada, rada u dane tjednog odmora i zaštite na radu

Nositelji: Državni inspektorat Republike Hrvatske, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske, Hrvatska udruga poslodavaca, udruge sindikata

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. – 2007./2008. godine
- Aktivnost 3. – kontinuirano
- Aktivnost 4. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. izraditi Plan i program pojačanoga ciljanog inspekcijskog nadzora
3. provoditi ciljani inspekcijski nadzor

4. izraditi analizu učinaka mjere u odnosu na suzbijanje nezakonitosti u primjeni odredaba Zakona o radu

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađen Plan i program pojačanoga ciljanog inspekcijskog nadzora
3. broj provedenih ciljanih inspekcijskih nadzora i broj prijava zbog nezakonitosti u primjeni odredaba Zakona o radu
4. izrađeno izvješće o učinkovitosti mjere

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

7. Osigurati poslodavcu isplatu propisanog iznosa nadoknade za re-edukaciju zaposlenika, nakon vraćanja roditelja na posao, ovisno o duljini trajanja roditeljnog dopusta i stupnju stručne spreme zaposlenika

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo financija, Hrvatska udruga poslodavaca

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2007. godine
- Aktivnost 3. i 4. – 2008. godine
- Aktivnost 5. – kontinuirano
- Aktivnost 6. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja (potreba poslodavaca i zaposlenika nakon vraćanja na posao)
2. izraditi Plan i program re-edukacija zaposlenika
3. izraditi prijedlog za određivanje iznosa nadoknade za re-edukacije (ovisno o duljini trajanja roditeljnog ili roditeljskog dopusta i stupnju stručne spreme)
4. izraditi poseban propis kojim se određuje iznos i isplate nadoknade za re-edukaciju
5. uvesti redovitu isplatu propisanog iznosa nadoknade za re-edukaciju zaposlenika
6. izraditi analizu učinaka mjere u odnosu na kvalitetu rada djelatnika po povratku s roditeljnog ili roditeljskog dopusta

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđene potrebe poslodavaca i zaposlenika nakon vraćanja na posao
2. izrađen Plan i program re-edukacija zaposlenika
3. izrađen prijedlog i utvrđen iznos nadoknade za re-edukacije
4. izrađen i donesen posebni propis kojim se uređuje isplata propisanog iznosa nadoknade za re-edukacije zaposlenika
5. uveden redovit sustav isplata propisanog iznosa nadoknade za re-edukaciju zaposlenika i broj isplata u godini
6. izrađena analiza učinkovitosti mjere u odnosu na kvalitetu rada djelatnika po povratku s roditeljnog ili roditeljskog dopusta

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

E. SKRB O DJECI

a) Analiza stanja

Glavna tema Međunarodne konferencije o djeci, održane u siječnju 2004. godine u Genovi, odnosila se na rani razvoj djece. Ekonomski stručnjaci Svjetske banke tom su prigodom preporučili investiranje u rani razvoj djeteta kao najbolji oblik ulaganja u skrb o djeci. Slijedom rečenog, istaknuto je da se ulaganje 3 USD u dijete, vraća s 18 USD, pod pretpostavkom da je uloženi novac usmjeren prema učinkovitim programima koji će osigurati zdrav život djeteta.

Konvencijom o pravima djeteta⁴⁴ najjasnije je izražen moralni pristup u skrbi o djeci te se navodi da su države članice, potpisnice Konvencije, dužne osigurati zdravlje djeteta prema najvišim dostupnim standardima jedne zajednice. Mnoge države, među njima i Republika Hrvatska, napravile su programe primjene Konvencije o pravima djeteta. Poželjan strateški pristup djeci uključuje, pored deklarativnog opredjeljenja za ono što će društvo učiniti za djecu, i financijsku opredijeljenost za to ostvarenje.

Kvalitetna skrb o djeci jedan je od važnijih čimbenika u odgovarajućemu psihološko-emocionalnom razvoju najmlađeg naraštaja. Preporuka stručnjaka za skrb o djeci, od njihove izvršene treće godine, svakako je kvalitetna institucionalna briga, zbog bolje socijalizacije djeteta u društvu. Između prve i treće godine života djeteta poželjno je imati različita rješenja, i individualna i institucionalna, no za dijete ispod godine dana je prema preporukama stručnjaka najpotrebnija individualna skrb u vlastitoj obitelji ili u vrlo malim zajednicama nalik na obitelj, gdje jedna odrasla osoba može zadovoljiti brojne potrebe tako malog djeteta.

Kako bi se omogućilo usklađivanje osobnih i profesionalnih obveza roditelja, te osigurala kvalitetnija skrb o djeci predškolske i osnovnoškolske dobi, odnosno djeci koja sukladno svojoj kronološkoj dobi te psihičkom razvoju još uvijek nisu u mogućnosti brinuti se o sebi bez podrške starijih osoba, prvenstveno roditelja ili drugih osoba zaduženih za skrb o njima, Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine⁴⁵ nameće niz obveza. Jedna od važnijih svakako je obveza osiguranja društvene potpore obitelji u obavljanju odgojne uloge stvaranjem prostornih, kadrovskih i drugih pretpostavki u cilju što kvalitetnijeg odgojno-obrazovnog procesa, a što uključuje stvaranje uvjeta za smještaj djece u dječje vrtiće i uključivanje u programe predškolskog odgoja i obrazovanja, osiguravanje produženog boravka ili dvosmjenskog rada dječjih vrtića, kao i stvaranje uvjeta za jednosmjenski rad škola te cjelodnevni/produženi boravak za djecu osnovnoškolske dobi, organiziranje različitih aktivnosti za djecu u slobodno vrijeme u školi i zajednici, kao i ustrojavanje savjetovališta za djecu, mlade i roditelje, te obiteljskih centara u svim županijama. Osim navedenog, u cilju osnaživanja obitelji i, samim time, zadovoljenja potreba obitelji i kvalitetnije skrbi za djecu, važno je jačati društvenu svijest o vrijednostima obitelji i značaju kvalitetnoga obiteljskog odgoja za zdrav razvoj djeteta, razvijati kulturu odgovornog i kompetentnog roditeljstva širenjem mreže obrazovnih usluga i programa namijenjenih jačanju roditeljskih kompetencija, razvijati stavove o roditeljstvu kao ulozi koja se uči i predstavlja

⁴⁴ Konvencija o pravima djeteta usvojena je 20. studenog 1989. na 44. zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda, a stupila je na snagu 2. rujna 1990. godine. Na temelju Odluke Vlade Republike Hrvatske o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora, kojih je Republika Hrvatska stranka temeljem notifikacije o sukcesiji (donesen 30. rujna 1993.), Republika Hrvatska stranka je Konvencije o pravima djeteta od 8. listopada 1991.

⁴⁵ Prihvaćen na Sjednici Vlade Republike Hrvatske, 22. ožujka 2006. godine

dio cjeloživotnog učenja, osnažiti razvoj i podići opseg i kvalitetu informativnih, edukativnih, savjetodavnih i uslužnih djelatnosti i programa namijenjenih obiteljima, roditeljima i djeci na lokalnoj razini, osiguravati dostupnost informacija, uspostaviti partnerstvo između roditelja i odgojno-obrazovne ustanove uključivanjem roditelja u rad odgojno-obrazovnih ustanova, odgajati i obrazovati djecu i mlade za partnerske i obiteljske odnose, te roditeljstvo i obiteljski život. Ujedno, od posebne je važnosti poduzimanje niza aktivnosti na unaprjeđenju izvaninstitucijskih oblika potpora obitelji i socijalno osjetljivim skupinama stanovništva, razvoju programa u zajednici, volonterskog rada i rada organizacija civilnog društva koje su potpora obitelji i djeci, pružanju podrške znanstveno-stručnom pristupu obiteljskom odgoju te podizanju razine svijesti javnosti o postojanju zakonske zabrane tjelesnog kažnjavanja djece. Radi osiguravanja sustavne skrbi o djeci u obitelji, osim navedenog, nameće se i potreba razvoja učinkovitih preventivnih programa i omogućavanja neposrednog rada s djecom, mladima i njihovim roditeljima u cilju sprječavanja diskriminacije, nasilja, zlostavljanja, svih oblika ovisnosti, trgovanja djecom i ljudima i slično. Ujedno, radi unaprjeđenja kvalitete života djece iz višečlanih obitelji ili djece iz ruralnih i manjih urbanih sredina, utvrđene su obveze provođenja programa za uspješnije uključivanje takve djece u zajednicu, osiguravanja stipendija pri školovanju, provođenja edukacija iz područja korištenja suvremenih tehnologija i drugo.

b) Ciljevi

- stvoriti prostorne, kadrovske i druge pretpostavke za primjerenu skrb o djeci, prilagođenu različitim potrebama roditelja i djece te uzrastu djece
- podići kvalitetu institucionalne i izvaninstitucionalne skrbi za djecu
- osigurati ravnomjernu dostupnost usluga namijenjenih djeci na području Republike Hrvatske
- osnaživanje društvene brige o djeci
- poboljšanje kvalitete života djece iz brojnih obitelji

c) Mjere

1. Izraditi nove predškolske standarde (normative) kojima se regulira rad predškolskih ustanova u dvije smjene

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zavod za školstvo Republike Hrvatske

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2007. godine
- Aktivnost 3. – 2007./2008. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja (radno vrijeme ustanova, potrebe roditelja, vrijeme boravka djeteta u ustanovama, broj djece i odgajatelja u skupinama)
2. izraditi smjernice za poboljšanje skrbi u predškolskim ustanovama (uvođenje rada u dvije smjene u vrtiće)
3. izraditi ili izmijeniti Državne pedagoške standarde predškolskih ustanova

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza i utvrđeno stanje u predškolskim ustanovama (potrebe roditelja, djece, odgajatelja)

2. izrađene smjernice za poboljšanje skrbi u predškolskim ustanovama
3. donesen ili izmijenjen Državni pedagoški standard predškolskih ustanova i povećan broj vrtića s radom u dvije smjene

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

2. Osigurati besplatne udžbenike za obvezno obrazovanje

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok provedbe: od 2007. do 2012. godine

Aktivnost: podjela udžbenika putem škola

Indikator provedbe: dodijeljeni udžbenici

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

3. Osigurati produženi boravak za djecu u osnovnoškolskim ustanovama

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2007. godine

Aktivnost 2. – 2007./2008. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja (vrijeme boravka u osnovnoškolskim ustanovama i radno vrijeme zaposlenih roditelja, potrebe obitelji)
2. izraditi ili izmijeniti Državne pedagoške standarde osnovnoškolskih ustanova vezano uz uvođenje produženog boravka djece sukladno utvrđenim potrebama

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđeno stanje i potrebe u osnovnoškolskim ustanovama
2. izrađen ili izmijenjen Državni pedagoški standard osnovnoškolskih ustanova i broj osnovnoškolskih ustanova s uvedenim produženim boravkom za djecu

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

4. Izraditi program za kontrolirani sustav izvaninstitucijske skrbi djece dojenačke i predškolske dobi

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2007./2008. godine
- Aktivnost 3. – 2008./2009. godine
- Aktivnost 4. i 5. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i utvrditi potrebe (oblici izvaninstitucijske skrbi, kvaliteta usluga, vrsta pruženih usluga, djelatnici, potrebe roditelja, troškovi)
2. izraditi smjernice za poboljšanje i uspostavu kontroliranog sustava izvaninstitucijske skrbi djece dojenačke i predškolske dobi (obrazovanje odgajatelja, stručna usavršavanja)
3. izraditi Program kontroliranog sustava izvaninstitucijske skrbi djece dojenačke i predškolske dobi
4. poticati jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na sudjelovanje u financiranju izvaninstitucijske skrbi za djecu dojenačke i predškolske dobi
5. evaluirati učinke provedbe mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza stanja i utvrđene potrebe u sustavu izvaninstitucijske skrbi djece dojenačke i predškolske dobi
2. izrađene smjernice za poboljšanje i uspostavu kontroliranog sustava izvaninstitucijske skrbi djece dojenačke i predškolske dobi (obrazovanje odgajatelja, stručna usavršavanja)
3. izrađen Program kontroliranog sustava izvaninstitucijske skrbi djece dojenačke i predškolske dobi
4. broj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje sudjeluju u financiranju izvaninstitucijske skrbi djece dojenačke i predškolske dobi
5. objava rezultata evaluacije svake dvije godine

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

5. Osigurati institucijsko zbrinjavanje za svu djecu predškolske dobi na području jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. i 3. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i utvrditi potrebe za otvaranjem predškolskih ustanova i igraonica
2. osnažiti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za otvaranje predškolskih ustanova ili igraonica
3. poticati jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za izradu plana otvaranja predškolskih ustanova i igraonica sukladno procijenjenim potrebama (broju djece)

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđene potrebe
2. izrađeni i usvojeni Planovi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za osnivanje predškolskih ustanova i igraonica
3. broj novootvorenih predškolskih ustanova i igraonica u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i broj djece (korisnika)

Financijska sredstva: iz sredstava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

6. Poticati otvaranje predškolskih ustanova i igraonica unutar velikih trgovačkih društava i korporacija

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, udruge sindikata, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
Aktivnost 2. i 3. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i utvrditi potrebe za otvaranjem predškolskih ustanova i igraonica
2. osnažiti velika trgovačka društva i korporacije za otvaranje predškolskih ustanova ili igraonica
3. poticati velika trgovačka društva i korporacije na izradu plana otvaranja predškolskih ustanova i igraonica sukladno procijenjenim potrebama (broju djece)

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđene potrebe
2. izrađeni i usvojeni Planovi velikih trgovačkih društava i korporacija za osnivanje predškolskih ustanova i igraonica
3. broj novootvorenih predškolskih ustanova i igraonica unutar velikih trgovačkih društava i korporacija i broj djece (korisnika)

Financijska sredstva: iz vlastitih sredstava velikih trgovačkih društava i korporacija i sredstava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i poduzeća.

7. Stvoriti pretpostavke za otvaranje predškolskih ustanova i igraonica u privatnom vlasništvu

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska udruga poslodavaca, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Udruge sindikata, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine

Aktivnost 2. – 2008. godine
Aktivnost 3. i 4. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i utvrditi potrebe za otvaranjem predškolskih ustanova i igraonica
2. stvoriti pravne pretpostavke za otvaranje predškolskih ustanova i igraonica u privatnom vlasništvu
3. osnaživati privatne vlasnike za otvaranje predškolskih ustanova ili igraonica
4. poticati jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na izradu plana otvaranja predškolskih ustanova i igraonica sukladno procijenjenim potrebama (broju djece) u privatnom vlasništvu

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđene potrebe
2. stvorene pravne pretpostavke za otvaranje predškolskih ustanova i igraonica u privatnom vlasništvu
3. izrađeni i usvojeni Planovi jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za otvaranje predškolskih ustanova i igraonica sukladno procijenjenim potrebama (broju djece) u privatnom vlasništvu
4. broj novootvorenih predškolskih ustanova i igraonica u privatnom vlasništvu i broj djece (korisnika)

Financijska sredstva: iz vlastitih sredstava privatnih vlasnika, iz sredstava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, iz sredstava Državnog proračuna.

8. Potaknuti otvaranje servisa za pomoć obitelji

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2008. godine
Aktivnost 2. i 3. – 2008./2009. godine
Aktivnost 4. – 2010. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i utvrditi potrebe za otvaranjem servisa za pomoć obitelji
2. izraditi prijedloge propisa kojima se uređuje djelatnost servisa za pomoć obitelji
3. izraditi plan otvaranja servisa za pomoć obitelji
4. uspostaviti mrežu servisa za pomoć obitelji

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđene potrebe
2. izrađeni i usvojeni propisi kojima se uređuje djelatnost servisa za pomoć obitelji
3. izrađen plan otvaranja servisa za pomoć obitelji
4. uspostavljena mreža servisa za pomoć obitelji
5. broj novootvorenih servisa za pomoć obitelji (i broj korisnika)

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

9. Osigurati isplatu naknada roditeljima, za čiju djecu na području jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nije osigurano institucijsko zbrinjavanje, u visini iznosa kojima se to zbrinjavanje sufinancira

Nositelji: jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2007. godine

Aktivnost 2. – 2008. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i utvrditi potrebe
2. izraditi Plan i program isplata naknada roditeljima

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđene potrebe
2. izrađeni i usvojeni Planovi jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za isplatu naknada roditeljima

Financijska sredstva: iz sredstava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

10. Osnovati neprofitnu zakladu "Hrvatska za djecu" čijim bi se sredstvima pridonijelo razvoju poželjnog pronatalitetnog trenda i osnaživanju obitelji s većim brojem djece

Nositelji: Matica Hrvatska, Hrvatsko demografsko društvo, Ministarstvo financija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 2. – 2007./2008. godine

Aktivnost 3. i 5. – kontinuirano

Aktivnost 4. – 2008. godine

Aktivnosti:

1. stvoriti pravne i financijske pretpostavke za osnivanje Zaklade
2. izraditi Plan i program djelovanja Zaklade
3. senzibilizirati društvo na potrebe i podizanje kvalitete obiteljskog života višečlanih obitelji
4. izraditi kriterije i prioritete u sufinanciranju pojedinih programa (ljetovanje za obitelji s većim brojem djece, školski izleti, sportski susreti, posjete kulturnim ustanovama i događanjima, stipendiranje nadarene djece, izvannastavne aktivnosti, nabavka informatičke opreme i programa)
5. izraditi godišnje izvješće o radu Zaklade

Indikatori provedbe:

1. stvorene pravne i financijske pretpostavke za osnivanje Zaklade
2. izrađen i usvojen Plan i program djelovanja Zaklade

3. prikupljena financijska sredstva, broj i vrsta sufinanciranih programa
4. izrađeni kriteriji i prioriteta u sufinanciranju pojedinih programa (ljetovanje za obitelji s većim brojem djece, školski izleti, sportski susreti, posjete kulturnim ustanovama i događanjima, stipendiranje nadarene djece, izvannastavne aktivnosti, nabavka informatičke opreme i programa)
5. izrađeno godišnje izvješće o radu Zaklade

Financijska sredstva: iz prihoda od igara na sreću, kladionica, kockarnica i donacija pravnih i fizičkih osoba

F. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA MAJKE I DJETETA

a) Analiza stanja

Kad govorimo o pokazateljima ranog razvoja djeteta, onda prije svega govorimo o mjerama koje će osigurati optimalni rast i razvoj djece, i to u svim komponentama: tjelesnom, mentalnom, emocionalnom, socijalnom i edukacijskom zdravlju⁴⁶. Da bi se mogao osigurati optimalan razvoj, potrebno je posebnu pozornost obratiti na rizična razdoblja u razvoju djeteta, a to su posebno trudnoća, porod i razdoblje iza poroda.

Moderni koncept zaštite djeteta usmjerava posebnu pozornost na trudnoću i to sa svih aspekata: medicinskih, socijalnih, psiholoških. U takvoj, optimalnoj skrbi još je uvijek prisutan koncept skrbi o trudnici, a posredno i o djetetu. Moderni koncept sadrži i razradu pojačane skrbi za čedo i za njegov optimalni razvoj u maternici. Zbog toga su važne i sve medicinsko-socijalne mjere koje omogućavaju pojačanu skrb za ženu u trudnoći.

Prema Zdravstveno-statističkom ljetopisu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za 2004. godinu⁴⁷ ukupno je ugovorno s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje puno radno vrijeme radilo 213 timova, a djelomično radno vrijeme 39 timova. Uspoređujući s 2001., 2002. i 2003. godinom, uočava se trend povećanja broja ugovornih timova s punim radnim vremenom. U zdravstvenoj zaštiti žena posebno se prati zaštita trudnica i roditelja. Tijekom 2000., 2001. i 2003. godine u Republici Hrvatskoj svaka je trudnica prosječno bila pregledana 7 puta, dok je tijekom 2002. i 2004. godine svaka trudnica pregledana 6 puta. Prema navedenom ljetopisu, tijekom 2004. godine bilo je prijavljeno 10.288 prekida trudnoće, što predstavlja daljnji pad u odnosu na prethodnu godinu (6,5% manje nego u 2003. godini). U strukturi su najviše zastupljeni legalno inducirani prekidi trudnoće kojih je bilo 5.232 ili 50,9%. Zabilježena su 1.802 spontana prekida trudnoće. S obzirom da trend pada pobačaja ne prati rast nataliteta, temeljem preventivnih pregleda u službama za reproduktivno zdravlje, iskazuje se potreba daljnje detaljne analize navedene pojave.

Druga vrlo važna karika u zdravstvenoj zaštiti djece je porođajno razdoblje. Veliki dio rane smrtnosti djece i oštećenja mozga vezan je uz to razdoblje. U Republici Hrvatskoj je tijekom 2004. godine umrlo 245 dojenčadi ili 6,1%. Određena patološka stanja vezana uz trudnoću ili porod i kongenitalne anomalije najučestaliji su uzroci ukupnih dojenačkih smrtnosti u Republici Hrvatskoj. Kako neadekvatna skrb o djeci u tom razdoblju ne dovodi samo do

⁴⁶ Grgurić J., Optimalizacija ranog razvoja djece – pretpostavka zdravlja odraslih, Medix 2004.; 10 (supl 1); str 15-18

⁴⁷ Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2004. godinu, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 2005.

povećane smrtnosti, već i do raznih oštećenja u razvoju djeteta, trebalo bi posebnu pozornost obratiti na bolje organiziranje, ekipiranje i humanizaciju naših rodilišta.⁴⁸

Što se tiče zdravstvene zaštite djece, podatci iz Zdravstveno statističkog ljetopisa pokazuju da je tijekom 2004. godine u djelatnosti zdravstvene zaštite dojenčadi i male djece zabilježeno 445.325 posjeta zbog preventivne skrbi. U djelatnosti primarne zaštite djece tijekom 2004. godine radilo je 260 pedijatara, što predstavlja pad broja pedijatara u odnosu na prethodne godine (primjerice, 272 pedijatra tijekom 2002. godine). Ukoliko se ovakvi trendovi nastave, u Republici Hrvatskoj bi za pet godina svega 50% djece bilo obuhvaćeno skrbi pedijatara.

Valja naglasiti da se zadnje desetljeće normativ po jednom pedijatru povećao s 900 djece na današnjih 1.000 djece, odnosno do 1.200 djece, što čini povećanje za 30% djece po jednom pedijatru. U takvoj situaciji teško je ostvariti standard zaštite predviđen programom mjera zdravstvene zaštite stanovništva. Prema tome, kad govorimo o optimalizaciji ranog razvoja, onda je važno provesti niz sustavnih mjera sukladno preporukama stručnjaka.

Već je navedeno da dojenačka smrtnost bilježi smanjenje, tako da je današnja dojenačka smrtnost u Republici Hrvatskoj 6,1‰, a posebno su izražene velike razlike među županijama. Uspoređujući se s određenim tranzicijskim zemljama, vidljivo je da neke od njih imaju vrlo nisku dojenačku smrtnost, primjerice Češka 3,9‰ u 2003. godini, a Slovenija u istoj godini, 4,0‰.

U starijim dobnim skupinama djece, prema uzroku smrtnosti, na prvom se mjestu nalaze prometne nesreće, slijede tzv. preventibilne smrti kao što su utapanja i samoubojstva.

Na državnoj razini i u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, po ugledu na SAD, trebalo bi uvesti tzv. "*Child death review team*" (Povjerenstvo za praćenje uzroka smrtnosti djece), članovi kojeg bi analizirali svaki uzrok smrti, sa svih aspekata, a ne samo medicinskih. Nakon što su u SAD uveli takav način pristupa svakoj smrti, značajno su smanjili smrtnost djece kroz provedene programe prevencije i edukacije.

U cilju unaprjeđenja sustava zdravstvene zaštite majke i djeteta, već spomenuti Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine, uvodi niz mjera, primjerice nameće obvezu poboljšanja zdravstvene zaštite trudnica, dojenčadi i djece sustavnim praćenjem i nadziranjem svih žena tijekom trudnoće, porođaja i nakon porođaja, pojačanom skrbi neurorizične djece, praćenjem ranog rasta i razvoja djece radi ranog otkrivanja poremećaja te provođenjem redovitog cijepjenja djece. Osim toga, sustav zdravstvene zaštite majke i djeteta unaprijedit će se i ustrojavanjem savjetovališta za planiranje obitelji i reprodukcijско zdravlje, smanjenjem smrtnosti novorođenčadi, dojenčadi i djece korištenjem suvremene opreme u rodilištima, te zapošljavanjem većeg broja medicinskog osoblja u rodilištima i dječjim odjelima, uvođenjem "zdravstvene knjižice djeteta" od 0 do 18 godina, osiguravanjem primjene suvremenih načela i metoda humanizacije bolničkog liječenja djece uključujući stručnih timova za rad s djecom u bolnicama, provođenje programa rasonode djece u bolnicama, te besplatni stalni ili dnevni boravak jednog od roditelja uz bolesno dijete za vrijeme hospitalizacije. Ujedno, unaprjeđenje sustava zaštite zdravlja djece moguće je poticanjem razvoja programa zdravstvenog odgoja s područja zaštite reprodukcijскоg zdravlja djece i mladeži, za djecu, roditelje, nastavnike, odgajatelje i zdravstvene djelatnike, provođenjem programa spolne i zdravstvene kulture, te edukacijama o prevenciji prenosivih bolesti i neželjenih trudnoća. Kao posebno važne obveze ističu se i obveza izrade

⁴⁸ Grgurić J., Blažina N., Hrvatska za djecu, Paediatrica Croatica 2004.

Nacionalnog programa prevencije ozljeda djece s jasno definiranim zadaćama lokalne zajednice, zdravstvene službe i sustava obrazovanja, obveza savjetovanja roditelja o mogućnostima prevencije ozljeda djece, kao i obveza unaprjeđenja tjelesnog i mentalnog zdravlja djece i mladeži u cilju smanjenja ovisnika o drogama i alkoholu, smanjenja broja djece i mladih konzumenata duhanskih proizvoda, te smanjenja broja samoubojstava i pobola djece i mladeži zbog pokušaja samoubojstava. Radi osiguravanja zdrave prehrane te utjecaja takvog oblika prehrane na zdravlje djeteta, Nacionalni program nameće obvezu izrade Nacionalnog programa za promicanje dojenja, Programa zdrave prehrane za jaslice, vrtiće, osnovne i srednje škole te ustanove koje skrbe za djecu radi određivanja normativa zdrave prehrane uključujući preporučene dnevne količine energije, prehrambenih makronutrijenata, vitamina i minerala. Osim zdrave prehrane od posebne je važnosti osiguravanje pristupa pitkoj vodi i unos dostatne količine tekućine za svu djecu, te zaštita djece od škodljivih zagađivača okoliša u vodi, hrani, tlu i zraku.

b) Ciljevi

- zaustaviti negativni trend i stvoriti pozitivni trend vitalnih procesa u Republici Hrvatskoj
- podići razinu rodnosti
- smanjiti smrtnost novorođenčadi, dojenčadi i djece
- stvoriti pretpostavke za bolju i svima dostupnu zdravstvenu zaštitu, a posebice zdravstvenu zaštitu majke i djeteta
- povećati kvalitetu zdravstvene skrbi za majke i djecu
- poboljšati obuhvat i kvalitetu u području biološko-socijalnih i medicinskih činitelja koji djeluju na začće, tijek trudnoće i uspješnost poroda
- poboljšati povezanost obitelji, stručnjaka i stručnih službi koje rade na zbrinjavanju djece
- stvoriti pretpostavke za kvalitetno roditeljstvo

c) Mjere

1. Osnovati Povjerenstvo za praćenje uzroka smrtnosti djece

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Stručna društva Hrvatskoga liječničkog zbora – Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju, Hrvatsko društvo za perinatologiju, Hrvatsko pedijatrijsko društvo

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. i 2. – 2007./2008. godine
- Aktivnost 3., 4. i 5. – 2009. godine
- Aktivnost 6. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i provesti istraživanje najčešćih uzroka smrtnosti novorođenčadi, dojenčadi i djece
2. izraditi prijedloge imenovanja članova Povjerenstva iz redova Stručnog društva Hrvatskog liječničkog zbora, nadležnih ministarstava i nevladinih organizacija
3. ustrojiti stručne timove Povjerenstva na regionalnoj razini (4 regionalna tima)
4. izraditi edukativne i medijske Planove i programe djelovanja
5. izraditi smjernice za smanjenje smrtnosti novorođenčadi, dojenčadi i djece

6. izraditi godišnje izvješće Povjerenstva za praćenje uzroka smrtnosti djece

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i provedeno istraživanje najčešćih uzroka smrtnosti novorođenčadi, dojenčadi i djece
2. osnovano Povjerenstvo za praćenje uzroka smrtnosti djece i imenovani članovi Povjerenstva
3. ustrojena 4 regionalna tima
4. izrađen edukativni i medijski plan i program djelovanja
5. izrađene smjernice za smanjenje smrtnosti novorođenčadi, dojenčadi i djece
6. izrađena analiza učinkovitosti mjere i djelovanja Povjerenstva

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

2. Osigurati smanjivanje broja prijevremeno rođene djece i djece niske porodne težine

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Stručna društva Hrvatskoga liječničkog zbora – Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju, Hrvatsko društvo za perinatologiju, Hrvatsko pedijatrijsko društvo

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. i 3. – 2007. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu broja prijevremeno rođene djece i djece niske porodne težine
2. izraditi Plan i program prevencije
3. izraditi Plan i program sustavnog praćenja i zdravstvenog nadzora prijevremeno rođene djece i djece niske porodne težine

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza broja prijevremeno rođene djece i djece niske porodne težine
2. izrađen i usvojen Plan i program prevencije
3. izrađen Plan i program sustavnog praćenja i zdravstvenog nadzora prijevremeno rođene djece i djece niske porodne težine

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

3. Provoditi preventivne mjere koje će pridonijeti snižavanju broja nasilnih smrti, invaliditeta djece i mladih

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Stručna društva Hrvatskoga liječničkog zbora – Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju, Hrvatsko društvo za perinatologiju, Hrvatsko pedijatrijsko društvo

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. – 2007. godine
- Aktivnost 3. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu uzroka nasilnih smrti i invaliditeta
2. izraditi Plan i program preventivnih mjera za smanjenje broja nasilnih smrti i invaliditeta
3. izraditi analizu učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza uzroka nasilnih smrti i invaliditeta
2. izrađen i usvojen Plan i program preventivnih mjera za smanjenje broja nasilnih smrti i invaliditeta
3. izrađena analiza učinkovitosti mjere i smanjena stopa nasilnih smrti i invaliditeta

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

4. Osigurati uvjete za ujednačenu perinatalnu skrb u županijama i velikim gradovima

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Stručna društva Hrvatskog liječničkog zbora – Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju, Hrvatsko društvo za perinatologiju, Hrvatsko pedijatrijsko društvo

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2007. godine

Aktivnost 2. – 2007. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu stanja perinatalne zaštite u Republici Hrvatskoj
2. izraditi prijedlog mjera za ujednačavanje perinatalne skrbi u županijama i velikim gradovima

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađene i usvojene mjere za ujednačenu perinatalnu skrb u županijama i velikim gradovima

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

5. Osigurati sustavnu i cjelovitu provedbu programa "Rodilišta – prijatelji djece"

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Stručna društva Hrvatskoga liječničkog zbora – Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju, Hrvatsko društvo za perinatologiju, Hrvatsko pedijatrijsko društvo

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2007. godine

Aktivnost 2. – 2007. godine

Aktivnosti:

1. osigurati uvjete koji pridonose suvremenim metodama humanizacije bolničkog liječenja

2. uskladiti kriterije i donijeti smjernice za sustavnu i cjelovitu provedbu programa "Rodilišta – prijatelji djece"

Indikatori provedbe:

1. osigurani uvjeti koji pridonose suvremenim metodama humanizacije bolničkog liječenja
2. usklađeni kriteriji i donesene smjernice za sustavnu i cjelovitu provedbu programa "Rodilišta – prijatelji djece"
3. broj rodilišta u kojima se provodi program "Rodilišta – prijatelji djece"

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

6. Osigurati kvalitetniju zdravstvenu skrb za majke i djecu

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Stručna društva Hrvatskoga liječničkog zbora – Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju, Hrvatsko društvo za perinatologiju, Hrvatsko pedijatrijsko društvo

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. – 2007. godine
- Aktivnost 3. i 4. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja zdravstvene skrbi za majke i djecu
2. izraditi Plan i program sustavnog praćenja i zdravstvenog nadzora svih majki (za vrijeme trudnoće, poroda i nakon poroda) i djece (posebice rizične djece)
3. provoditi mjere stimulacije i habitacije u ranoj dojenačkoj dobi radi optimalnog razvoja djeteta
4. unaprijediti opremu, kadrove i uvjete u zdravstvenim ustanovama

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja
2. izrađen i usvojen Plan i program sustavnog praćenja i zdravstvenog nadzora svih majki i djece (broj djece i majki obuhvaćenih nadzorom)
3. broj djece obuhvaćene mjerama stimulacije i rehabilitacije u ranoj dojenačkoj dobi i njihov razvoj
4. broj novoopremljenih zdravstvenih ustanova i broj novozaposlenih stručnjaka

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

7. Osnovati centre za planiranje obitelji i reproduksijsko zdravlje pri županijskim bolnicama, općim bolnicama i postojećim klinikama

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Stručna društva Hrvatskoga liječničkog zbora – Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju, Hrvatsko društvo za perinatologiju, Hrvatsko pedijatrijsko društvo, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. i 5. – kontinuirano
- Aktivnost 3. i 4. – 2007. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. provoditi edukaciju stručnjaka
3. ustrojiti centre za planiranje obitelji i reproduksijsko zdravlje pri županijskim bolnicama, općim bolnicama i postojećim klinikama i poticanje razvoja mreže centara
4. ujednačiti standarde antenatalne skrbi, smanjenja perinatalnog i maternalnog mortaliteta i morbiditeta
5. pružati stručnu potporu, informirati i educirati buduće roditelje (savjetodavna pomoć roditeljima i promicanje zdravih načina rane skrbi za dijete)

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđene potrebe
2. provedena edukacija stručnjaka
3. broj ustrojenih centara za planiranje obitelji i reproduksijsko zdravlje pri županijskim bolnicama, općim bolnicama i postojećim klinikama i razvijena mreža centara
4. ujednačeni standardi antenatalne skrbi, smanjenje perinatalnog i maternalnog mortaliteta i morbiditeta
5. broj provedenih edukacija, tečajeva i savjetovanja mladih roditelja

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

8. Osnivati savjetovališta pri ambulantama radi bolje povezanosti stručnjaka i obitelji s ruralnih i teže dostupnih područja (otoci i brdsko-planinska područja)

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2., 4. i 5. – kontinuirano
- Aktivnost 3. – 2007./2008. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja i potreba obitelji u ruralnim i teže dostupnim područjima
2. provoditi edukaciju stručnjaka za savjetovališni rad
3. ustrojiti savjetovališta pri ambulantama i domovima zdravlja
4. osigurati povezanost stručnjaka savjetovališta i nadležnih službi koje rade na tom području
5. pružati stručnu potporu, informirati i educirati (buduće) roditelje (savjetodavna pomoć roditeljima i promicanje zdravih načina rane skrbi za dijete)

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza i utvrđeno stanje i potrebe

2. provedene edukacije stručnjaka
3. broj ustrojenih savjetovališta pri ambulantama i domovima zdravlja
4. osiguran koordiniran rad stručnjaka savjetovališta i nadležnih službi koje rade na tom području
5. broj pruženih savjetodavnih usluga, provedenih edukacija i tečajeva mladih roditelja i budućih roditelja

Financijska sredstva: iz sredstava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i sredstava Državnog proračuna nadležnog tijela

9. Osigurati bolju povezanost stručnjaka i službi koje rade na zdravstvenom zbrinjavanju djece

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Stručna društva Hrvatskoga liječničkog zbora – Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju, Hrvatsko društvo za perinatologiju, Hrvatsko pedijatrijsko društvo, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. – kontinuirano
- Aktivnost 3. – 2007. godine

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećeg stanja
2. provoditi sustavnu edukaciju stručnjaka koji rade na zdravstvenom zbrinjavanju djece
3. izraditi model suradnje i uspostaviti kvalitetniju suradnju stručnjaka (ginekolozi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, porodničari, neonatolozi, pedijatri, liječnici opće medicine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti)

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg stanja i utvrđene potrebe
2. provedena sustavna edukacija stručnjaka koji rade na zdravstvenom zbrinjavanju djece
3. izrađen model suradnje i uspostavljena kvalitetnija suradnja stručnjaka koji rade u zbrinjavanju djece

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

G. SENZIBILIZACIJA I INFORMIRANJE

a) Analiza stanja

Demografski problemi s kojima se danas suočava hrvatsko društvo izgledaju maleni u odnosu na probleme koji se očekuju u srednjoročnom i osobito u dugoročnom razdoblju nastavljanjem sadašnjih demografskih trendova.

Sadašnji je dobni sastav hrvatskog stanovništva, manje u srednjoročnom, ali sasvim izvjesno u dugoročnom razdoblju, kritični razvojni čimbenik i bit će sve kritičniji ukoliko se ne zaustavi sve intenzivnije prirodno smanjenje i iseljavanje stanovništva.

Na temelju prošlih dugogodišnjih kretanja predvidivi su i izvjesni daljnji veći poremećaji u dobnom sastavu stanovništva u Hrvatskoj. Tijekom čitavog 20. stoljeća u Hrvatskoj, a osobito od druge polovice 20. stoljeća, zabilježeni su sve intenzivniji nepovoljni demografski procesi čiji je logičan slijed smanjenje ukupnog broja stanovnika koje je uslijedilo od 1991. godine.

Sve bitne pretpostavke za početak procesa ukupne depopulacije oblikovane su prije i tijekom 1990-ih. Promjene političkog i gospodarskog sustava i Domovinski rat samo su ubrzali početak procesa prirodne i ukupne depopulacije. Za sadašnji i budući sveukupni razvoj od temeljnog je značaja odnos udjela u ukupnom stanovništvu: mladih (0 do 14 godina), osoba u radnoj dobi (15 do 64 godine) i starijih (65 i više godina). Smanjenje ukupnoga broja stanovnika nije linearno, već se pod utjecajem dugogodišnjeg snižavanja broja živorođenih smanjuje udjel mladih i priljev u radni kontingent, a nasuprot tomu i apsolutno i relativno raste udjel stanovništva iznad 65 godina. Kako je još uvijek prisutno iseljavanje iz Republike Hrvatske, tako se dodatno smanjuju i biološko-obnoviteljski potencijali.

Porasla je svijest o brojnim dugoročnim nepovoljnim posljedicama koje takvi demografski procesi imaju za ukupan razvoj, a osobito za gospodarski i socijalni razvoj. Posljedice dolaze do izražaja u svim područjima ljudske djelatnosti: u zdravstvu, školstvu, ekonomiji i socijalnoj infrastrukturi.

Nastavkom dosadašnjih demografskih trendova iz 20. stoljeća, u Hrvatskoj će za koje desetljeće živjeti $\frac{1}{4}$ stanovništva manje nego danas, broj novorođene djece bit će izjednačen s brojem živućih osoba u dobi od 65 godina, bit će manje brakova i obitelji s dvoje, troje i više djece.

Slijedom navedenog ukazala se potreba sustavnoga znanstveno-istraživačkog rada, edukacije i senzibilizacije stručne i šire javnosti o području demografije, te planiranog i cjelovitog pristupa populacijskoj politici na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

b) Ciljevi

- stvoriti pretpostavke za bolju i sveobuhvatnu spoznaju o demografskom razvoju hrvatskog stanovništva
- osigurati sustavno praćenje demografskih pokazatelja i razvoja
- pobuditi pozornost znanstvenih i stručnih krugova te šire javnosti o demografskim kretanjima na području Republike Hrvatske
- informirati i educirati javnost o ciljevima populacijske politike
- poticati znanstveno-istraživački rad na području demografije

c) Mjere

1. Senzibilizirati javnost za probleme demografije

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Katedra za demografiju, Državni zavod za statistiku, Institut za migracije

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2007. godine

Aktivnost 2. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. izraditi plan i program za uvođenje demografije, kao obveznog kolegija, na fakultetima društvenih/humanističkih znanosti
2. poticati održavanje predavanja o demografiji u srednjim školama

Indikatori provedbe:

1. izrađen i usvojen plan i program fakulteta društvenih/humanističkih znanosti s uvedenim kolegijem demografije
2. održana predavanja o demografiji i broj srednjoškolskih ustanova i održanih sati iz područja demografije

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

2. Osnovati Institut za demografska istraživanja

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Katedra za demografiju

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
Aktivnost 2., 3. i 4. – 2007. godine

Aktivnosti:

1. održati osnivačku skupštinu
2. donijeti akt o osnivanju Instituta
3. donijeti akt o osnivanju Hrvatskoga demografskog društva
4. utemeljiti znanstveni demografski časopis

Indikatori provedbe:

1. održana osnivačka skupština
2. donesen akt o osnivanju Instituta
3. donesen akt o osnivanju Hrvatskoga demografskog društva
4. izdan znanstveni demografski časopis

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

3. Poticati demografska istraživanja u postojećim znanstvenim ustanovama

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Institut za migracije

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
Aktivnost 2. – kontinuirano

Aktivnosti:

1. utvrditi potrebe i smjernice za jednokratna i longitudinalna istraživanja
2. osnažiti znanstveno-istraživački rad

Indikatori provedbe:

1. utvrđene potrebe i smjernice za jednokratna i longitudinalna istraživanja
2. provedena znanstveno verificirana istraživanja

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

4. Provoditi medijsku kampanju za promicanje Nacionalne populacijske politike i obiteljskih vrijednosti

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatsko demografsko društvo, organizacije civilnog društva

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007. godine
- Aktivnost 2. – kontinuirano
- Aktivnost 3. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. izraditi edukativni i medijski plan i program djelovanja
2. provesti aktivnosti Kampanje
3. izraditi analizu učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. izrađen edukativni i medijski plan i program djelovanja
2. provedene aktivnosti Kampanje
3. izrađena analiza učinkovitosti mjere

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

5. Definirati i pokrenuti Nacionalni pokret brige o djeci u Hrvatskoj koji uključuje demografski aspekt i podizanje kvalitete obiteljskog života

Nositelji: Matica hrvatska, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Hrvatska Matica iseljenika, Hrvatsko demografsko društvo, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, organizacije civilnog društva, vjerske organizacije

Rok provedbe:

- Aktivnost 1. – 2007./2008. godine
- Aktivnost 2., 3., 4. i 5. – 2007./2008. godine
- Aktivnost 6. – kontinuirano
- Aktivnost 7. – 2012. godine

Aktivnosti:

1. osnovati organizacijski odbor za provedbu Nacionalnog pokreta o djeci
2. izraditi Plan i program djelovanja Nacionalnog pokreta

3. pripremiti tematske plakate, letke, brošure i organizirati javno predstavljanje aktivnosti Nacionalnog pokreta
4. izraditi kriterije za odabir tvrtke s najkvalitetnijim rješenjima u postizanju prijateljskog radnog okruženja za zaposlene majke i obitelji
5. provesti natječaj za odabir tvrtke s najkvalitetnijim rješenjima u postizanju prijateljskog radnog okruženja za zaposlene majke i obitelji
6. provoditi zadane aktivnosti pokreta
7. izraditi analizu učinkovitosti mjere

Indikatori provedbe:

1. osnovan organizacijski odbor za provedbu Nacionalnog pokreta o djeci
2. izrađen Plan i program djelovanja Nacionalnog pokreta
3. tiskani plakati, letci i brošure te javno predstavljene aktivnosti Nacionalnog pokreta
4. izrađeni kriteriji za odabir tvrtke s najkvalitetnijim rješenjima u postizanju prijateljskog radnog okruženja za zaposlene majke i obitelj (postotak žena na vodećim pozicijama tvrtke, broj zaposlenih žena u upravljačkom tijelu tvrtke, fleksibilnost radnih sati, preraspodjela radnog vremena, fleksibilnost radnog mjesta, broj žena koje zadržavaju istu razinu poslova i radnog mjesta nakon povratka s rodiljnog/roditeljskog dopusta, poticajne mjere poslodavca pri povratku majke/roditelja s rodiljnog/roditeljskog dopusta, rješenja poslodavca pri osiguravanju uvjeta za čuvanje/zbrinjavanje djece)
5. proveden natječaj, odabrana tvrtka s najkvalitetnijim rješenjem u postizanju prijateljskog radnog okruženja za zaposlene majke i obitelji broj i kvaliteta provedenih aktivnosti, te dodijeljeno javno priznanje
6. broj i kvaliteta zadanih aktivnosti, broj i postotak djece uključene u pokret
7. izrađena analiza učinkovitosti mjere

Financijska sredstva: iz sredstava Državnog proračuna

V. ZAVRŠNE ODREDNICE

1. Savjet za populacijsku politiku Vlade Republike Hrvatske i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti zaduženi su za trajno praćenje ostvarivanja mjera Nacionalne populacijske politike u Republici Hrvatskoj, usklađivanje rada državnih i ostalih tijela pri ostvarivanju aktivnosti u korist populacijske politike, predlaganje Vladi Republike Hrvatske i odgovarajućim ministarstvima promjene zakona i drugih propisa iz područja populacijske politike, usklađivanje rada povjerenstava i drugih stručnih tijela u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje ciljeva Nacionalne populacijske politike, potporu i pomaganje regionalnim i mjesnim vlastima te organizacijama civilnog društva i skupinama građana u razradbi vlastitih programa djelovanja, objedinjavanje podataka potrebnih za nadzor značajnih društvenih pokazatelja, te usklađivanje i praćenje provedbe Nacionalne populacijske politike.

2. Tijela državne uprave na nacionalnoj razini, te na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su provoditi mjere Nacionalne populacijske politike. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti određuje se koordinatorom provedbe Nacionalne populacijske politike.

3. Po donošenju Nacionalne populacijske politike sva resorna ministarstva dužna su upoznati tijela i ustanove iz svog djelokruga s činjenicom njezina donošenja i svrhom donošenja, te osigurati njezinu dostupnost, kao i poduzeti sve potrebne mjere radi dosljedne primjene donesenih mjera.
4. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne populacijske politike trebaju izraditi propise za provedbu mjera iz svoje nadležnosti.
5. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne populacijske politike trebaju do 31. siječnja svake godine dostaviti Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvješća o provedbi mjera iz svoje nadležnosti.
6. Tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (županije i veliki gradovi) u roku od jedne (1) godine, ustrojiti će nadležnu službu za praćenje provedbe populacijske politike i o tome izvijestiti Savjet za populacijsku politiku Vlade Republike Hrvatske i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
7. Savjet za populacijsku politiku Vlade Republike Hrvatske i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će do 1. travnja svake godine Vladi Republike Hrvatske dostaviti objedinjeno izvješće o provedbi mjera zadanih Nacionalnom populacijskom politikom.
8. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne populacijske politike dužna su ih uvrstiti u svoje planove, te za svaku godinu osigurati sredstva iz Državnog proračuna za njihovu provedbu.
9. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će u roku od 6 mjeseci nakon njezinoga usvajanja tiskati Nacionalnu populacijsku politiku, te osigurati njezinu dostupnost.
10. Tijela državne uprave i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, zadužena za provedbu mjera Nacionalne populacijske politike, dužna su u roku šest (6) mjeseci od donošenja Nacionalne populacijske politike donijeti program provedbe mjera iz svoje nadležnosti te ga dostaviti Savjetu za populacijsku politiku Vlade Republike Hrvatske i Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
11. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti dužno je u roku šezdeset (60) dana, od dana isteka roka iz točke 10. Završnih odrednica, objediniti sve programe provedbe mjera i dostaviti ih Vladi Republike Hrvatske na usvajanje uz priloženo mišljenje Savjeta za populacijsku politiku Vlade Republike Hrvatske.
12. U slučaju promjene ustroja državnih tijela, koja su nositelji mjera, ministarstvo nadležno za obitelj izvršit će u roku od 6 mjeseci promjenu naziva nositelja mjera.
13. Nacionalna populacijska politika objavit će se u "Narodnim novinama".